

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΤΟΥ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ Ρ Η Γ Α

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΡΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΝ

Συνεδρίασις τῆς 2 Ἰουλίου 1879.

Ἀναγινώσκονται ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν σύλλογον, τῶν ἐν Ἀργοστολίῳ τῆς Κεφαλληνίας κ. κ. Ἰωσήφ Μομφερράτου καὶ Γερασίμου Λυκιαρδοπούλου.

Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, — Κύριοι! Πρακτοληθῆσας μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος τὴν μέχρι τοῦδε πορείαν τοῦ ἡμετέρου Σωματείου, νομίζω ὅτι ἤθελον παραλείψει ἐν τῶν σπουδαιοτέρων μου καθηκόντων, ἐὰν δὲν ὑπέβαλον ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ἐκτίμησιν καὶ μελέτην τὰς ἐπομένους βραχείας προτάσεις, ὧν ἡ πραγμάτωσις — ὡς πιστεύω, — οὐ μόνον τὸν λαὸν θέλει φρονιματίσει, οὐ μόνον τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ φρόνημα ἀνυψώσει, ἀλλὰ καὶ βαθεῖας ρίψει τὰς ρίζας, τὰς δημοκρατικὰς, ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ τὸν ἡμέτερον Σύλλογον ἐνισχύσει, δημοκρατικώτερον, ὡς εἶπεν, καὶ κοινωφελέστερον αὐτὸν καθιστῶσα.

Νομίζων ὅτι πρῶτιστον καθήκον ἀληθῶς δημοκρατικοῦ Σωματείου, εἶναι ἡ τοῖς πολλοῖς ἔργω τε καὶ λόγῳ διάδοσις τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν ὑφ' ὧν ἐμποροῦμεθα ἀπαραίτητον ἡγεῖσθαι πρὸς τοῦτο τὴν τῶν πολλῶν διδασκαλίαν.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΘΕΟΥΡΓΙΟΥ

ἵνα ἐπικρατήσωσι καὶ παρ' ἡμῖν — ὡς ἐν Ἀμερικῇ, ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ αἱ δημοκρατικαὶ ἰδέαι, ἀποφέρωσι δὲ τοὺς καρπούς, ὧν ἐξακολουθοῦσιν ἀπολαύοντες οἱ εὐδαίμονες ἐκεῖνοι Λαοὶ, καὶ πρὸ πάντων οἱ τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου συμπατριῶται, δέον αἱ δημοκρατικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἰδέαι νὰ ῥιζοβολήσωσι καὶ βλαστήσωσι πρῶτον ἐν τῇ συνειδήσει τῶν πολλῶν, ἥτοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τούτων ἕνεκα, ὑποβάλλω τὰς ἐπομένας δύο προτάσεις, ἐχούσας ἐν συνόψει ὡς ἐξῆς :

Α'. Διδασκαλία τοῦ Λαοῦ καὶ ἰδίως τῶν ἐργατικῶν τάξεων, διὰ τῆς συστάσεως καὶ διατηρήσεως *Σχολείων Ἐργατῶν*.

Β'. Δημοσίευσις Ἐφημερίδος πρὸς εὐρυτέραν διάδοσιν τῶν ἰδεῶν τοῦ «Ρήγα», ἐφημερίδος ἢ περιοδικοῦ, συντασσομένων εἰς γλῶσσαν καταληπτὴν ἐν γένει μὲν τῷ Λαῷ, προσιτὴν δὲ ἰδίᾳ καὶ πρὸ πάντων τοῖς Ἑργάταις.

Ἐπιφυλασσόμενος ν' ἀναπτύξω βραδύτερον τὰς προτάσεις αὐτάς, ὑποδεικνύων συνάμα καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεώς των, παρακαλῶ, ἵνα ὀρισθῇ πρὸς τοῦτο ἰδιαίτερα συνεδριάσεως ἡμέρα πρὸς συζήτησιν αὐτῶν, καὶ τοῦτο διότι ἢ σήμερον πρόκειται νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἐπὶ τοῦ λεγομένου ἐξωτερικοῦ ζητήματος.

Ἀποφασίζεται νὰ συζητηθῶσιν αἱ προτάσεις αὗται εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν. Εἶτα ὁ πρόεδρος ἀγγέλει πρὸς τὸν σύλλογον, ὅτι ἐκάλεσεν αὐτὸν ὅπως ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του ἐπὶ τοῦ ἐξῆς θέματος: «*Ὅποιαν ὁδὸν ὀφείλει ν' ἀκολουθήσῃ ἢ Ἑλλὰς ἐὰν ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδιάσκεψις ἀποφασίσῃ παραχωρήσει τῇ Ἑλλάδι οὐχὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ ἸΓ' πρωτοκόλλου, δηλαδὴ ἐὰν ἀποφασίσῃ νὰ περιτάμῃ τὰς ἐν Ἡπείρῳ παραχωρήσεις μὴ δίδουσα οὐδὲν ἄλλο ἰδαφικὸν ἀντάλλαγμα ἢ καὶ δίδουσα.*»

ΑΝΔΡΕΑΣ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. — Τὸ κατ' ἐμὲ, φρονῶ, κ. πρόεδρε, ὅτι δύο ὄψεις παρουσιάζει ἡμῖν τὸ ὑπὸ συζήτησιν θέμα. Ἡ μία εἶναι ἐν ἣ περιπτώσει ἢ Ἑλλὰς ἔλθῃ εἰς ἀμέσους μὲ τὴν Τουρκίαν διαπραγματεύσεις καὶ ἢ Ἑλλὰς ἐν

ἢ περιπτώσει αἱ Δυνάμεις ἀποφασίσωσι μόναι αὐταὶ νὰ λύσωσι τὸ ζήτημα. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει φρονῶ, ὅτι ἢ Ἑλλὰς ἀφοῦ πλέον ἔτυχῃ νὰ ἔχῃ ὑπὲρ αὐτῆς μίαν ἀπόφασιν τῶν Δυνάμεων, ὁποῖα ἐννοεῖτε εἶνε τὸ ἸΓ' πρωτόκολλον, πρέπει νὰ ἐπιμείνῃ εἰς ἀκριβῆ αὐτῆς ἐκπλήρωσιν ἀπὸ μέρους τῆς Τουρκίας, ἀρνούμενη πάντοτε οἰανδήποτε διαπραγματεύσιν ἀναιροῦσαν τὸ πρωτόκολλον αὐτό. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει νομίζω, ὅτι ἀφοῦ πλέον ἄπαξ ἢ Ἑλλὰς ἔθετο ἑαυτὴν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῶν Δυνάμεων ὀφείλει πλέον ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν οἰανδήποτε καὶ ἂν ἦναι αὕτη. Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις πρέπει νὰ ἐπιφυλαχθῇ τὰ δικαιώματα αὐτῆς καὶ νὰ μὴ δεσμευθῇ δι' ἄλλων ὡς πρὸς τὰς ἐν τῷ μέλλοντι ἐνεργείας αὐτῆς. Διότι μόνον εἰς τὸ μέλλον δυστυχῶς δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν, ὅτι ἢ πτωχὴ μας πατρίς θὰ δυνηθῇ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ δικαιώματά της δι' αἰμάτων νωπῶν, ἀφοῦ σήμερον κατήντησε νὰ τείνῃ ἐπαίτιδα τὴν χεῖρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὀλίγων τέκνων της.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΝΑΣ. — Εἴμεθα δυστυχῶς ὁ μόνος πολιτικὸς Σύλλογος ἐν Ἀθήναις. Τοῦτο βεβαίως δὲν συνιστᾷ μεγάλως τὴν πρωτεύουσαν Κράτους ἀριθμοῦντος τριάκοντα πέντε ἐτῶν συνταγματικὸν βίον, ὡς ἀποδεικνύον — τὸ κατ' ἐμὲ — ὅτι, μεθ' ὅλην ἡμῶν τὴν αἴσιν, ἤμιστα φροντίζομεν περὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίας πρὸς βελτίωσιν τῶν κακῶς κειμένων καὶ καθιέρωσιν ὑγειοῦς πολιτικῆς. Ἡ τοιαύτη ἔλλειψις εἶναι βεβαίως λίαν σπουδαία καὶ εἶναι τὸ κύριον αἴτιον τῆς ἐπικρατούσης πολιτικῆς παραλυσίας.

Εἴμεθα ὁ μόνος πολιτικὸς Σύλλογος ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' ἀκριβῶς τοῦτο ἐπιβάλλει ἡμῖν μεγαλήτερα καθήκοντα. Ἄν ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι σύλλογοι, θὰ συνεμερίζοντο μεθ' ἡμῶν τὴν εὐθύνην τῆς διαφωτίσεως τῆς κοινῆς γνώμης, ἐπὶ τῶν ἐκάστοτε ἀναφουρόμενων ζητημάτων. Μὴ ὑπαρχόντων ὅμως, ἄπαντα ἢ εὐθύνη ἐπιβαρύνει ἡμᾶς, καὶ τὴν εὐθύνην ταύτην δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίσωμεν, ἀλλὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ φοβώμεθα, προκειμένου περὶ ἐκπληρώσεως τοῦ εἰς ἡμᾶς ἐπιβαλλομένου καθήκοντος.

Καὶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος τούτου προσκα-
λαῖ τήμερον ἡμᾶς τὸ προεδρεῖον, προτεῖνον ἡμῖν νὰ συσκε-
φθῶμεν περὶ τῆς πορείας, ἣν δεόν νὰ τηρήσῃ ἡ Ἑλλάς ἀπέ-
ναντι τοῦ ἐκ τῆς βερολινείου συνθήκης προκύψαντος ζητή-
ματος τῆς διακκανόνισως τῶν ὀρίων.

Βεβαίως, ἂν σήμερον ἀναγκασθώμεθα νὰ συζητῶμεν περὶ
ζητήματος τόσο ταπεινοῦ καὶ μικροῦ, δὲν πταίομεν ἡμεῖς.
Πταίουσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες τοὺς πόθους καὶ τὰς ἀνάγκας
τοῦ ἑλληνισμοῦ, διὰ τῆς ἐγκληματικῆς διαγωγῆς των κατὰ
τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Ἀνατολῇ κρίσεως, περιώρισαν εἰς
τὴν προσάρτησιν ταινίας τινος ἐδάφους, κατὰ τὸ μάλλον
ἢ ἧτσον μεγάλης.

Ἡμεῖς, καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς Σύλλογος, ἐπράξκαμεν ἀπὸ
τῆς ἀρχῆς τῆς κρίσεως πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὅπως ἐξεγείρωμεν
τὸν ἑλληνισμόν πρὸς ἑνωπλον διεκδίκησιν τῶν δικαιωμάτων
του, δυστυχῶς ὅμως δὲν εἰσηκούσθημεν. Ἡ φωνὴ ἡμῶν
ἔμεινε φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Τίς κατέστησεν ΕΡΗ-
ΜΟΝ τὴν Ἑλλάδα; Πῶσον τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως,
τὸ ἐστὶν ἐν τόπῳ ἁγίῳ; Δὲν ἔχετε ἀνάγκην νὰ μάθητε
τοῦτο παρ' ἐμοῦ. Τὸ γινώσκετε κάλλιστα, τὸ ὑποδεικνύει
ἡ συνειδήτις τοῦ ἔθνους, ἣτις ὅμως εἰς τοῦτο καὶ μόνον
δυστυχῶς περιορίζεται....

Ἄλλὰ, εἴς δὴποτε καὶ ἂν πταίῃ, οἷος δὴποτε καὶ ἂν
ῆναι ἡ κυρία αἰτία, ἡ μαρτύρια τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις, ἡ
ἐξαντλήσασα τὴν ἐθνικὴν ζωτικότητα· εἴς δὴποτε καὶ
ἂν ῆναι ὁ μεταμορφώσας τὸ ἔθνος ἀπὸ ἥρωος εἰς ἐπαίτην,
ἐπαναλαβῶν ἐν πλήρει ἸΘ' αἰῶνι τὸ τερατούργημα τῆς Κίρ-
κης, τὸ ζήτημα τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ὀρίων ἐτέθη ἤδη
εἰς τὴν ἡμερησίαν εὐρωπαϊκὴν διάταξιν, ὡς ὁ ὕψιστος τῶν
πόθων τοῦ ἑλληνισμοῦ, καὶ ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς λύσεως
αὐτοῦ ἐξαρτᾶται, οὐ μόνον τὸ μέλλον ἐπαρχιῶν καθαρῶς
ἑλληνικῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ τιμὴ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλά-
δος....

Δὲν θὰ συζητήσω ἐνταῦθα, ἂν καλῶς ἢ κακῶς ἔπραξεν
ἡ Ἑλλάς, ἀποταθεῖσα εἰς τὸ ἐν Βερολίνῳ συνέδριον καὶ ἀνα-
θέσασα εἰς τὴν διπλωματικὴν τὴν τύχην τῶν ὑπὸ τὴν Τουρ-

κίαν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν, ἐνῶ ἠδύνατο ἐντίμως διὰ τῶν
ὄπλων νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτήν. Τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ μὲ ἔρε-
ρε λίαν μικρὰν, — ἄλλως τε, δὲν πρόκειται καὶ περὶ τοῦ-
του σήμερον. Θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο
θὰ συζητηθῇ, καὶ θὰ καταδειχθῇ εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν
ποῖος εἶναι ὁ κυρίως αἷτιος τῆς τοιαύτης αὐτόχρημα προδο-
τικῆς διαγωγῆς, καὶ παρὰ τίνος πρέπει νὰ ζητήσῃ λόγον...

Δὲν θὰ συζητήσω, ἐπαναλέγω, σήμερον τὸ ζήτημα τοῦ-
το, διότι ἡ τοιαύτη συζήτησις νῦν δὲν δύναται νὰ μετα-
βάλῃ τὰ γεγονότα....

Ἡ Ἑλλάς ἀπετάθη εἰς τὴν διπλωματικὴν, ζητήσασα
παρ' αὐτῆς τὴν διαρρύθμισιν τῶν ὀρίων τῆς !!!... ἡ δὲ διπλω-
ματικὴ ἐξήνεγκε μίαν ἐπὶ τῆς αἰτίσεως ταύτης ἀπόφασιν, καὶ
ἡ ἀπόφασις αὕτη ἀποτελεῖ μέρος διεθνοῦς συνθήκης.

Ἡ Ἑλλάς, ἀποταθεῖσα εἰς τὴν διπλωματικὴν, ἀνέλαβε
δυστυχῶς ἀπέναντι αὐτῆς τὴν ὑποχρέωσιν νὰ σεβασθῇ τὴν
ἐτυμηγορίαν τῆς, εἰαδήποτε καὶ ἂν ἤθελεν εἰσθῆαι αὕτη, —
καὶ ἀνεγνώριεν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς αὐτὴν τὸ δικαίωμα ν'
ἀπαιτηθῇ ἐν οἱᾷ δὴποτε περιπτώσει σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀ-
πόφασιν τῆς ταύτης. Ἐκτελουμένων κατὰ γράμμα τῶν ἐν
τῇ βερολινεῖῳ συνθήκῃ ἀναγραφέντων, ἡ Ἑλλάς δὲν δύ-
ναται νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ αὐτὰ, διότι αὕτη τὰ προεκάλεσε,
ἀναλαβοῦσα οὕτω ὑποχρέωσιν, ἣν δὲν εἶναι εἰς θέσιν σή-
μερον νὰ μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψιν. Ἐχει λοιπὸν, ὡς Κράτος, κα-
θῆκον νὰ σεβασθῇ τὴν ἀπόφασιν ἐκείνην, ἄχρις οὗ νεώτεραι
γεγονότα ἐπέλθωσι νὰ ἀπαλλάξωσι αὐτὴν τῆς ὑποχρεώσεως
ταύτης.

Ἄλλ' ἂν αἱ περιστάσεις ἐπιβάλλωσιν εἰς αὐτὴν τὸ καθή-
κον τοῦτο, ἔχει ὅμως καὶ τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτηθῇ παρὰ
τῆς διπλωματικῆς τὴν πλήρη καὶ ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῆς ἐξε-
νεχθείσης ἀποφάσεως, διακηρύττουσα ἐκ τῶν προτέρων ὅτι
πᾶσαν πρὸς βλάβην τοῦ ἑλληνισμοῦ τροποποίησιν τῆς ἀπο-
φάσεως ταύτης, θεωρεῖ ὡς ἀπαλλάττουσαν αὐτὴν πάσης
ὑποχρεώσεως καὶ ἀποδίδουσαν αὐτῇ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΤΕΛΕΣ ΤΕΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ Τῆς ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ
ἐγὼ φρονῶ, ὅτι δύναται νὰ ἐπα-

νορθώση τὸ λάθος, ὅπερ ἔπραξε, καὶ ν' ἀνακτήσῃ τὴν τιμὴν τῆς, ἣν τόσῳ ἀσυνέτως ἐξέθετο. Ἀποδεχομένη σήμερον ἡ Ἑλλάς τὴν ὑπὸ τῆς Πύλης προτεινομένην τροποποίησιν τῆς συνθήκης, καταπίπτει ἔτι μᾶλλον ἠθικῶς καὶ ἀποθαρρύνει τὸν εἰς αὐτὴν ἀτενίζοντα ἑλληνισμόν, ἀποβάλλουσα τὸ γόητρον, δι' οὗ τὴν περιέβαλον μακροχρόνιοι κατὰ τῆς τυραννίας ἀγῶνες καὶ ὑπερανθρώπινα κατορθώματα.

Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι ἡ γενικὴ ἔποψις τοῦ ζητήματος ὑπάρχει ὁμοῦ καὶ ἄλλη, ἀφορῶσα ἰδίως εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν περὶ αὐτὰ χώραν, — ἔποψις, ἣν ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται νὰ παρίδῃ ἔποψις ἀπορρέουσα ἐξ αὐτοῦ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἡ Πύλη ἔθετο τὸ περὶ τῆς χώρας ἐκείνης ζήτημα.

Καὶ τῷ ὄντι, τί λέγει ἡ Πύλη; Πῶς δικαιολογεῖ τὴν ἀρνησίαν τῆς; «Δὲν δύναμαι, λέγει, νὰ παραχωρήσω τὴν ἡπειρωτικὴν ἐκείνην χώραν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι ἡ χώρα ἐκείνη εἶναι ἀλβανικὴ.»

Οὕτω τεθέντος τοῦ ζητήματος, ἡ Ἑλλάς ὑποχωροῦσα δὲν ἀναγνωρίζει ὡς ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν τὴν ἀξίωσιν ταύτην τῆς Πύλης, καὶ δὲν ὑπογράφει τὴν ἐξαλβάνισιν τῆς ἑλληνικῆς ἐκείνης χώρας καὶ τὴν αἰώνιαν καταδικὴν τοῦ ἐν αὐτῇ ἑλληνικοῦ στοιχείου ;...

Ἴδου οἱ λόγοι, δι' οὓς νομίζω ὅτι ἡ ἀποδοχὴ οἷας δῆποτε πρὸς βλάβην τοῦ ἑλληνισμοῦ τροποποιήσεως τῆς βερολινείου συνθήκης εἶναι ἔγκλημα ἐσχάτης κατὰ τοῦ ἔθνους προδοσίας.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς φημιζομένης τροποποιήσεως τῆς συνθήκης.

Ἐπιτρέψατέ μοι νῦν νὰ θίξω τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ζητήματος, τὸ ἀφορῶν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις, αἱ ἀπέναντι τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Εὐρώπης αὐτῆς θὰ ἀνελάμβανεν ἡ Ἑλλάς, καθ' ἣν περίστασιν ἐξετελεῖτο τὸ 24ον ἄρθρον τῆς βερολινείου συνθήκης.

Ἡ Τουρκία ἄφ' ἐνός, καὶ ἡ ὑποστηρίζουσα αὐτὴν διπλωματικὰ ἄφ' ἑτέρου, δὲν θὰ στερεώσῃ βεβαίως εἰς τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα παραχώρησιν οἷας δῆποτε ἐδαφικῆς ἐκτάσεως, ἂν μὴ λάθωσιν ἀντ' αὐτῆς ἐγγυήσεις τινὰς περὶ τοῦ μέλλοντος.

τος. Τοῦτο τοῦλάχιστον λέγεται ῥητῶς καὶ ἐν τῇ Κυανῇ Βίβλῳ τῆς Ἀγγλίας.

Τὴν περίστασιν ταύτην δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν οἱ μεγάλοι ἡμῶν πολιτικοί, οἱ εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου ἀποταθέντες, τοῦθ' ὅπερ ἤκιστα τιμᾶ τὴν πολιτικὴν αὐτῶν διορατικότητα.

Ἄλλ' ὁποίου εἶδους θὰ ἦναι αἱ ἐγγυήσεις αὗται; Οἷου δῆποτε εἶδους καὶ ἂν ἦναι, δὲν θὰ ἦναι ἡ καταδικὴ τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀρνούμενου τὰς παραδόσεις αὐτοῦ, τὴν ἐν Ἀνατολῇ ἀποστολὴν του καὶ αὐτὸ τὸ μέλλον του, χάριν ἐδαφικῆς τινος παραχωρήσεως;

Ἄν αἱ ἐγγυήσεις αὗται συνεπάγονται τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς κατακτήσεως, ἂν καταδικάζωσιν αἰωνίως ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν τὰς ὑπολοίπους ἑλληνικὰς ἐπαρχίας, φρονεῖτε ὅτι δύνανται νὰ ἦναι ἀποδεκταί; Φρονεῖτε ὅτι ἡ Ἑλλάς ὀφείλει νὰ ὑπογράψῃ τὴν καταδικὴν τῆς, νὰ αὐτοκτονήσῃ;

Ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν τὸν φρονῶ. Ἀφίνω εἰς τοὺς παρὰ τὸν Βόσπορον δημοσιογράφους νὰ ὀνειρεύωνται ἑλληνοτουρκικὴν συμμαχίαν. Ἐγὼ τὴν συμμαχίαν ταύτην, οἷοι δῆποτε λόγοι καὶ ἂν φέρωνται εἰς ὑποστήριξιν τῆς, ἐθεώρησα πάντοτε καὶ θεωρῶ ὡς ἰδέαν ἐκτρομακτικὴν, ὡς ἀρνησιν αὐτοῦ τοῦ λόγου τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἑλληνισμοῦ. Πιστεύω δὲ ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τοιούτων ὄρων, ἡ ἀναγνώρισιν τοιούτων ἐγγυήσεων προδικαζουσῶν τὸ μέλλον τοῦ ἑλληνισμοῦ, εἶναι ἐπίσης ἔγκλημα ἐσχάτης κατὰ τοῦ ἔθνους προδοσίας.

Συμφώνως δὲ πρὸς τὴν πεποιθήσιν μου ταύτην, καθυποβάλλω εἰς τὸν Σύλλογον τὸ ἐπόμενον ψήφισμα :

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΗΓΑΣ

λαμβάνων ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ μὴ ἀκριβῆς ἐκτέλεσις τοῦ 13ου πρωτοκόλλου τῆς βερολινείου συνθήκης, οὐ μόνον βλάπτει μεγάλως τὰ συμφέροντα τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ προσβάλλει αὐτὴν τὴν τιμὴν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

Ἐπιτρέψατέ μοι νῦν νὰ θίξω τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ζητήματος, τὸ ἀφορῶν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις, αἱ ἀπέναντι τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Εὐρώπης αὐτῆς θὰ ἀνελάμβανεν ἡ Ἑλλάς, καθ' ἣν περίστασιν ἐξετελεῖτο τὸ 24ον ἄρθρον τῆς βερολινείου συνθήκης.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΤΕΤΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

καὶ περιφρονουμένων τῶν ὑπὸ τῆς συνθήκης ἐπισήμως ἀναγνωρισθέντων δικαιωμάτων της :

Φρονῶν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι ἡ ἐλευθέρα Ἑλλάς οὐδὲν ἔχει δικαίωμα, ὅπως διαπραγματευθῆ τὴν ἐλευθερίαν χωρῶν, αἵτινες καὶ δυνάμει τῆς συνθήκης ἐκείνης ἔτι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀπηλλαγμένα τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ :

ΨΗΦΙΖΕΙ

Ὅτι τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως εἰς οἰανδήποτε τροποποίησιν τῆς βερολινείου συνθήκης, τείνουσαν εἰς τὴν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν ἐγκατάλειψιν. ἔστω καὶ τοῦ ἐλαχίστου μέρους τῶν ὑπὸ τῆς συνθήκης ἐκείνης ὑποδειχθεισῶν χωρῶν, ἢ εἰς τὴν δι' ὅρων ἀσυμβιβάστῳ πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ ἔθνους δέσμευσιν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐλευθέρας αὐτοῦ ἐνεργείας, ἢ εἰς τὴν ὅπωςδήποτε ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ κατακτητοῦ, ἐπὶ τῶν κατακτηθεισῶν χωρῶν,

Θ Ε Ω Ρ Ε Ι

ὡς ἔγκλημα ἐσχάτης κατὰ τοῦ ἔθνους προδοσίας.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ψηφίσματος προταθείσης καὶ γενομένης δεκτῆς τῆς ἀναβολῆς πρὸς ἐμβριθεστέραν μελέτην τοῦ ζητήματος, λύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδρίασις τῆς 5 Ἰουλίου 1879.

Ὁ πρόεδρος ἀνακεφαλαιοῖ τὰ ῥηθέντα καὶ ἀναγινώσκει τὸ ὑπὸ κ. Παν. Πανᾶ κατατεθὲν ψήφισμα.

Τ. ΦΙΑΗΜΩΝ. — Δὲν συμφωνῶ πρὸς τὸ σχέδιον τοῦ ψηφίσματος τοῦ συνεταίρου κ. Πανᾶ, διὰ τοὺς ἐπομένους λόγους. Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος δὲν δύναται νὰ λάβῃ, ὡς σημαίαν αὐτοῦ, καὶ ὡς ἀφετηρίαν τῆς ἐνεργείας του, τὸ πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου. Τὸ πρωτόκολλον τοῦτο, ἀφορῶν εἰς μόνην τὴν διαρρύθμισιν τῶν συνόρων τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους, ἔπερ συνέστη τῷ 1830, δὲν εἶναι τὸ πρωτόκολλον τοῦ

ἐλληνισμοῦ. Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος ἐν ἔχει πρωτόκολλον, τὸ πρωτόκολλον, ὅπερ συνέταξεν ἡ ἱστορία τριάκοντα αἰώνων, αἱ θυσίαι καὶ τὰ μαρτύρια πρὸς ἀπόσεισιν τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ, ἀνέγραψεν δὲ τὰ συντάγματα τῆς Ἐπιδαύρου καὶ τῆς Τροιζῆνος, καὶ ἐν ᾧ ἀναγέγραπται, ὅτι ἡ Ἑλλάς συνίσταται ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν, ὅσαι φέρουσι τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα καὶ ὁσαυτὴν ἔδραξαν ἢ δράξουσι τὰ ὅπλα ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν. Τὸ πρωτόκολλον τοῦτο καὶ μόνον δύναται νὰ ἦναι ἡ σημαία τῆς ἐλληνικῆς πολιτικῆς, οὐδὲν δ' ἕτερον. Ἀλλὰ τὸ πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου τοιαῦτα δὲν ἀναγράφει· ἀναγράφει ἀπλῶς τὴν διαρρύθμισιν τῶν συνόρων τοῦ ἐλληνικοῦ Κράτους τοῦ 1830. Ἐτέρωθεν τὸ Πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου συνετάχθη παρὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, οὐχὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνοτήτων καὶ ἐπομένως τῆς ἀκεραιότητος τῆς ἐλληνικῆς ἐθνότητος, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βᾶσει καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῶν συμφερόντων τῶν συναξασῶν καὶ ὑπογραψασῶν αὐτὸ μεγάλων Δυνάμεων. Εἰς τὰς Δυνάμεις αὐτὰς ἀπόκειται νὰ ὀρίσῃσι τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ. Ἡμεῖς ὀφείλομεν οὐδόπως ν' ἀναμιχθῶμεν, ν' ἀποδεχθῶμεν δ' ἀπλῶς τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, τὰς παμψηφεί ληφθησομένας. Διὰ τῆς τοιαύτης πολιτείας ἡμῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς οὐδεμίαν ὑποχρεούμεθα νὰ υποβληθῶμεν εἰς τὸ μέλλον ἀφορῶσαν ὑποχρέωσιν, ἀκέραια δὲ καὶ κατὰ τύπους ἔτι ἀπομένουσι τὰ ἐθνικὰ δικαιώματα ἡμῶν. Διότι ἐὰν οἱ Ἕλληνες στηρίζουσι τὴν ἐνεργείαν των ἐπὶ τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ Βερολίνου, ἐμμέσως ἀνομολογοῦσιν, ὅτι ἀποδέχονται τὴν δι' αὐτοῦ δεδομένην λύσιν, ὡς λύσιν ἀφορῶσαν εἰς τὸ ἐλληνικὸν ζήτημα, καὶ τοιαύτη δὲν εἶναι, ἀφ' ἑτέρου δὲ σιωπηρῶς ἀναγνωρίζουσι, ὅτι δὲν δύνανται νὰ χωρήσωσιν, ἐπέκεινα τῶν σημείων, ἅτινα τοῦτο διέγραψε. Ἀλλὰ τοιαύτη δὲν δύναται νὰ ἦναι ἡ ἀκραιφνὴς ἐλληνικὴ πολιτικὴ. Ὅταν δὲ ἦναι ὁμολογούμενον, ὅτι, σήμερον, καὶ ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα, δὲν δυνάμεθα νὰ προθῶμεν εἰς τὴν ἄμεσον ἐνεργείαν, πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἡμετέρου πρωτοκόλλου, ὀφεί-

Ι Α Κ Ω Ρ Α Τ Ε Ι Χ Θ Σ
Δ Η Μ Ο Σ Ι Ε Σ Τ Α Δ Ι Ε Χ Θ Σ
Μ Ο Υ Σ Ε Ι Ο Λ Η Θ Ε Ο Υ Ρ Ι Ο Υ

καὶ ἂν ἦ αὕτη. Ἐντεῦθεν δ' ἀποκρούω καθ' ὀλοκληρίαν τὴν ἄλλοθεν ἐξενεχθεῖσαν γνώμην, ὅτι ἢ πρέπει νὰ δοθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅση χώρα διὰ τοῦ πρωτοκόλλου ἐκρίθη ἀποδοτέα αὐτῇ, ὡς ἐννοεῖται ἡμεῖς ἐξηγοῦμεν καὶ ἐννοοῦμεν τὸ πρωτόκολλον, ἢ ὀφείλομεν οὐδὲ τὸ ἥτιον διδόμενον ν' ἀποδεχθῶμεν. Δὲν δύναμαι ν' ἀναλάβω ἐγὼ τὴν εὐθύνην νὰ ὑποστηρίξω, ὅπως τριακόσιαι χιλιάδες Ἑλλήνων ἀπομείωσιν ἐπὶ μίαν κἂν στιγμὴν εἰσέτι ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς κατακτησεως, διότι καὶ ἕτεραι εἴκοσι χιλιάδες δὲν ἀπολαύουσι ἀμέσως τοῦ πλεονεκτήματος τούτου. Εἰς ἐνίσχυσιν δὲ τούτου ἔχω τὴν ἐπὶ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους πολιτείαν τῶν ἀνδρῶν τοῦ μεγάλου ἀγῶνος. Τότε ἐκεῖνοι, βλέποντες, ὅτι δὲν ἐδύναντο νὰ σώσωσι τὴν ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, ἄλλως ἢ κύπτοντες εἰς τὴν ἀνάγκην, οὐ μόνον ἀπεδέξαντο νὰ ἰδρυθῆ τὸ νέον Κράτος, ἔχον ὄρια, κατὰ πολὺ ἐλάσσονα ἐκείνων, ἅτινα ἢ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ὤρυσεν, ἀλλὰ καὶ ἀπέδωκαν εἰς τοὺς Τούρκους χώρας ἑλληνικὰς, αἵτινες ἐπὶ ἕτη διεκλήθησαν ἐλεύθεραι καὶ ἀπεδίωξαν καὶ ἐνίκησαν τὸν κατακτητὴν. Ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες, δὲν ἐτόλμησαν νὰ εἴπωσιν, ὅτι, θιότι πάντες οἱ ἐπαναστάντες Ἕλληνες δὲν ἀπελευθεροῦνται, καὶ ἐκεῖνοι ὧν ἐπίκειται ἡ ἀνεξαρτησία, δεόν νὰ μένωσιν ὑπὸ τὴν δουλείαν. Ὅταν δὲ ἡ τοιαύτη ἀποδοχὴ ἐκείνων κατ' οὐλὴν προσέβλεπε τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, διότι ὑπῆρξεν ὑπαγόμενον πολιτικῆς ἀνάγκης καὶ συνέσεως, οὕτω καὶ νῦν κατ' οὐδὲν δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν τιμὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους τὸ γεγονός τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἀπελευθερώσεως μερίδος, ἀντὶ τοῦ ὅλου.

Ἄλλως τε ἡ παντελής ἀπόκρουσις πάσης ἄλλης λύσεως, ἢ τῆς λύσεως, τῆς καθ' ἡμᾶς πρὸς τὸ πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου συμφώνου, θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀμεσον ῥῆξιν ἡμῶν πρὸς τὴν Τουρκίαν. Τὸ ἐπ' ἐμοί, οὐδὲ τῆς ῥῆξεως ταύτης τὴν εὐθύνην δύναμαι ν' ἀναλάβω πρῶτον διότι δὲν εἴμεθα, ὡς δεῖ, συντεταγμένοι στρατιωτικῶς καὶ κατὰ θάλασσαν, οὔτε ἔχομεν ἡγουμένους τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος, προσώπα, εἰς τὴν στρατιωτικὴν μεγα-

λοφυίαν τῶν ὁποίων δικαιούμεθα νὰ στηριχθῶμεν· δεύτερον, διότι δὲν ἔχομεν σύμμαχον οὐδεμίαν ἐκ τῶν μεγάλων Δυνάμεων, οὐδ' αὐτῆς τῆς Γαλλίας ἐξαιρουμένης, ἥτις, ὡς πασίγνωστον, πᾶν ἄλλο συμβουλεύει ἡμῖν ἢ τὴν ῥῆξιν, ῥητῶς δὲ ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν δύναται ν' ἀναλάβῃ πόλεμον ὑπὲρ ἡμῶν καὶ μεθ' ἡμῶν. Ὑπὸ ὄρους τοιούτους, τὴν κήρυξιν πολέμου κατὰ τῆς Τουρκίας, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἀποφάσεων, αἵτινες δὲν εἶναι ἑλληνικαὶ, ἀλλὰ ξέναι, θεωρῶ, ὡς ἔγκλημα ἐθνικόν. Ἡμεῖς οἱ μηδὲν γενναῖον ἐθνικῶς μέχρι τοῦδε πράξαντες, δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ εἴπωμεν, ὡς διακινδυνεύσῃ τὸ ἔργον, εἰς οὗ τὴν συντέλεσιν ἐθυσίασαν αἱ προηγούμεναι γενεαὶ ἑκατοντάδας χιλιάδων ὑπάρξεων, καὶ ὡς πληρωθῆ ἐρείπιων αἰθις ἢ Ἑλλάς. Τοῦτο δὲ τόσῳ μᾶλλον δεινὸν κρίνω, ὅσα δὲν ἐπίκειται ἀπόλυτος ἀνάγκη ἢ δίλημμα, ὅπως τοιοῦτον ἀπελπιστικὸν ἔργον ἐπιχειρήσωμεν.

Μίαν ὀφείλει, κατ' ἐμὲ, ν' ἀκολουθήσῃ ἢ Ἑλλάς πολιτικὴν, τὴν πολιτικὴν, ὅπως ἀποκτήσῃ ἀναμφισβήτητον τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς Εὐρώπης, πείσῃ δὲ τὴν Δύσιν, ὅτι ἐννοεῖ νὰ ἦναι ἀρρήκτως πρὸς αὐτὴν συνδεδεμένη, ἐν τῷ μέλλοντι. Διότι τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, ὡς τὰ πράγματα περιῆλθον, θὰ λύσῃ ὀριστικῶς ἢ Εὐρώπῃ, εἴτε πολεμοῦσα, εἴτε συνεννοουμένη διπλωματικῶς. Ἐν τῇ κρίσει ὡρα, συμφέρει ἡμῖν ἀπολύτως νὰ ὦμεν τεταγμένοι πρὸς τὴν ἰσχυροτέραν μερίδα, πρὸς τὴν μερίδα τὴν ἀποκρούουσαν τὴν κατὰ κτησιν τῆς Ἀνατολῆς παρὰ τῆς Ῥωσσίας. Ἀλλὰ βεβαίως τὰς τοιαύτας ἐγγυήσεις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρέσχωμεν, ὅταν ἀποφασίσωμεν νὰ πράξωμεν, παρὰ τὰς συμβουλὰς τῶν μεγάλων Δυνάμεων, καὶ ὅταν διὰ τῆς διαγωγῆς ἡμῶν ζημιώσωμεν τὴν πολιτικὴν των καὶ τὰ συμφέροντά των.

Καὶ ἢ Ἰταλία τοιαύτην ἐβιάσθη πολιτικὴν, ὅπως τὴν ἐνόητα ἑαυτῆς καταρτίσῃ. Ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι αἱ μεμονωμέναι ἐνέργειαι αὐτῆς κατὰ τῆς Αὐστρίας καὶ κατὰ τῆς παπικῆς Ῥώμης δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τελεσφορήσωσιν, εἰργάσθη, ὅπως ἀπικρίσῃ τὴν ὑποστήριξιν καὶ τὴν συμμαχίαν ἰσχυρὰς

τὴν Γαλλίαν ἐπὶ Ναπολέοντος Γ'. Ἀποκρίματα δὲ τὴν συμμά-
 χίαν τὴν ἐνεργὸν τοῦ Ναπολέοντος Γ'. δὲν ἀπέκρουσεν ἀποτό-
 μως τὴν ἐν Βιλλαφράγκα παρ' αὐτοῦ γενομένην εἰρήνην,
 ὅπως ἀντικειμένην εἰς τὸ κήρυγμά του, δι' οὗ ἐδήλου, ὅτι
 ἐπεχείρει τὸν πόλεμον, ὅπως ἐλευθερώσῃ τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ
 τῶν Ἀλπεων μέχρι τῆς Ἀδριατικῆς, μίαν καθιστῶν αὐτήν.
 Τὸ Πεδεμόντιον τότε ἐδέχθη τὴν μερικὴν αὐξήσειν διὰ τῆς
 προσθήκης τῆς Λομβαρδίας, τὴν σύστασιν ὁμοσπονδίας διὰ
 τῆς ἐν Ζυρίχῃ συνθήκης, εἰργάσθη δὲ, ἐκ τῆς ἀφειτηρίας
 αὐτῆς, εἰς τὴν τελείωσιν τοῦ ἐθνικοῦ ἔργου, καὶ τὸ ἐπέ-
 τυχε, πάντοτε συμμάχους διῶκον καὶ μετ' αὐτῶν ἐργα-
 ζόμενον. Ἐννὸν διάφορον πολιτικὴν ἐβάδιζεν ἡ Ἰταλία, καὶ
 ἐννοῶ τὴν πλειονοψηφίαν αὐτῆς, τὴν ἐπίσημον Ἰταλίαν,
 ἀγνοῶ, ἐὰν σήμερον θὰ εἶχε τετελεσμένην τὴν ἐνότητα αὐ-
 τῆς καὶ πρωτεύουσαν τὴν Ῥώμην. Τοιαύτην καὶ ἡμεῖς
 ὀφείλομεν νὰ βαδίσωμεν πορείαν, ἐν συνόλῳ· τόσῳ μᾶλλον
 δ' ἐπιβάλλεται αὕτη ἡμῖν, ὅσα ἔχομεν νὰ πελαίσωμεν οὐχὶ
 πρὸς μίαν μόνην, τὴν παλαιάν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλην, τῆς
 πρώτης κατὰ πολὺ ὑπερέχουσας, τὴν ἐπερχομένην νέαν κα-
 τάκτησιν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐπὶ τέλει ὁ Σύλλογος Ῥήγας, ὡς Σύλλογος Δημοκρα-
 τικός, ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ παρεμβάλλῃ προσκόμ-
 ματα εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἐν Εὐρώπῃ ἰδρυθείσης μεγάλης
 Δημοκρατίας τῆς Γαλλίας. Μὴ πλανώμεθα· ἐκ τῆς παγιώ-
 σεως καὶ ἐκ τῆς κρατύσεως τῆς Δημοκρατίας ἐν Γαλλίᾳ
 ἐξήρτηται, κατὰ τὰ ἐννέα δέκατα, ἡ ἀποκατάστασις τοῦ
 πολιτεύματος τούτου καὶ ἐν τῇ ἐπιλοίπῃ Εὐρώπῃ. ἠθέλο-
 μεν οὕτω μετέλθει πολιτικὴν ὅπως ἀντιδημοκρατικὴν, ἐὰν
 παρενεβάλλομεν προσκόμματα εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Γαλ-
 λίας, ἀναλαβούσης τόσῳ ἐκθύμως τὴν ἀπολογίαν τῶν ἐλ-
 ληνικῶν συμφερόντων, καὶ ἐὰν μὴ συνεμορφούμεθα καθ' ὅλο-
 κληρίαν, σήμερον, πρὸς τὰς συμβουλὰς αὐτῆς, μόνως δικαι-
 ουμένης νὰ κρίνῃ περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων. Ἐννὸν ἡ Γαλ-
 λία εἶπη, ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὸν διὰ τῶν ὀ-
 πλων ἀγῶνα, ὃς ἐπιχειρήσωμεν ταῦτον· ἀλλὰ ἡ Γαλλία
 τοιοῦτάν τι δὲν λέγει ἡμῖν· διότι ἡ τοιαύτη συμβουλή ἔ-

θελεν ἐπιβάλλει αὐτῇ τὴν ὑποχρέωσιν καὶ διὰ τῶν ὀπλῶν
 νὰ μᾶς ὑποστηρίξῃ μετ' ὀλίγον, κινδυνεύοντας· τοιαύτην δ'
 ὑποχρέωσιν δὲν δύναται ν' ἀναλάβῃ, διότι δὲν κρίνει συμ-
 φέρον αὐτῇ νὰ μετέλθῃ πολιτικὴν πολεμικὴν καὶ ἐπιθετικὴν.

Συνεπῶς πρὸς ὅσα ἀνωτέρω ἐξέθηκα, νομίζω, ὅτι τὸ
 ψήφισμα τοῦ ἡμετέρου Σύλλογου πρέπει νὰ διατυπωθῇ, ὡς
 ἐξῆς :

« Ἡ Ἑλλάς ὀφείλει, ἐπιφυλασσομένη τὴν ἀκεραιό-
 » τητα τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ν' ἀποδεχθῇ
 » τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς Εὐρώπης, καθ' ὅσον ἀφο-
 » ρᾷ τὴν δυνάμει τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ Βερολίνου διαρ-
 » ρύθμισιν τῶν ὁρίων τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους ».

ΑΝΑΣΤ. ΣΤΟΓΘΗΣ. — Κύριοι ! Καίτοι ἀποδέχομαι κατ' ἄρ-
 χὴν τὴν γνώμην τοῦ κ. Φιλήμονος, ἐξάρχοντος τὰς ἱστορικές
 παραδόσεις τοῦ ἑλληνισμοῦ, οὗ ἡ ὑποστήριξις ἐπιβάλλεται
 εἰς τὰς δυνάμεις διὰ μακρᾶς σειρᾶς θυσιῶν καὶ ἱστορικῶν
 δικαιωμάτων ἀναμφισβητήτων, ἐν τούτοις δίσταμαι πρὸς
 τὸν ἀξιοτίμον προκλήσαντα ἐν τοῖς ἀπὸ τῆς τθεσίσης ἀρ-
 χῆς ἐξαγομένους συλλογισμοῖς καὶ συμπεράσμασι. Ἐν τῇ
 πεποιθήσει ὅτι τὸ μαρτύριον καὶ ἡ θυσία ὑπῆρξαν οἱ κύριοι
 στήμονες τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας, φρονῶ, ὅτι καὶ νῦν ἐτι
 περιέστημεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς συνεχίσεως τοῦ ἐπιμά-
 χου ἔργου τῶν προγόνων καὶ πατέρων ἡμῶν διὰ πορείας
 ἀνταξίας τῶν ὑπὸ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος
 ἐπιβαλλομένων ὑποχρεώσεων. Ἡ ἱστορία ὀλόκληρος ἀρχαίων
 καὶ νεωτέρων ἐθνῶν εἶναι πελαίστρα, ἐνθα τὸ γέρας ἀμοί-
 βει τὸν τολμῶντα καὶ μόνον αὐτόν. Ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος,
 τῆς Ῥώμης καὶ λοιπῶν ἀρχαιοτέρων ἐθνῶν, αὐτῇ ἡ σύγχρο-
 νος Ἰταλίς, ἥς τὸ παράδειγμα ἐπεκαλέσατο ὁ κ. Φιλήμων
 μᾶς διδάσκει, ὅτι ἄνευ τόλμης ἢ ἐνοποίησης αὐτῆς θὰ ἔμενον
 ἀπλοῦν ὄνειρον, εὐχὴ αἰωνία. Ναὶ μὲν ἡ Γαλλία ἐπεκούρει
 εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς ἀδελφῆς Ἰταλίας, στρατοὶ δὲ Γαλα-
 τῶν ἀπέβαινον εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας καὶ ἔργῳ τὴν ὑπο-
 στηρίξωσιν, ἀλλ' ἡ ὑποστήριξις αὕτη ἐξεβιάζετο ὑπὸ τῆς ἐ-
 νεργου πολιτικῆς τῆς Ἰταλίας, γνωσκούσης ὅτι πρὸ μὲν

τοῦ γεγονότος ἢ Γαλλία θ' ἀπέτρεπεν αὐτὴν ἀπὸ νέας κατὰ τῆς Αὐστρίας πάλης, μετὰ τὸ γεγονὸς ὅμως θὰ ὑπεστήριζεν αὐτὴν καὶ θὰ ἐπεκύρου τὰς πράξεις της. Καὶ οὕτω ἠγείροντο τὰ τρόπαια τοῦ Σολφερίνου καὶ τῆς Μαζέντας, πρὸ τῆς ταπεινωτικῆς συνθήκης τῆς Βιλαφράγκας. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἰταλίας δὲν συνιστᾷ ὑπομονὴν καὶ ἐξάρτησιν ἡμῶν ἀπὸ τῆς Δύσεως, ἀλλ' ἐνέργειαν καὶ ἐνέργειαν δραστηρίαν πρὸς διεκδίκησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει.

Ἴδου οἱ λόγοι οἱ πείθοντές με ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀνάγκη νὰ ἀποκρούσῃ πᾶσαν τῆς Εὐρώπης πρότασιν τείνουσαν νὰ μειώσῃ τὰς ἐπὶ τῆς συνθήκης καὶ τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ Βερολίνου ἐρειδομένας ἀξιώσεις τοῦ ἔθνους. Ἐκτὸς ὅμως τῆς πολιτικῆς ὠφελιμότητος, ἣν ἔξει ἡ ἔνωσις τῆς Ἠπείρου καὶ ἰδίᾳ τῶν Ἰωαννίνων μετὰ τῶν περιχώρων αὐτῶν, καὶ ἕτεροι δύο λόγοι ἰσχυροὶ συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς τοῦ ψηφίσματος τοῦ κ. Πανᾶ. Ὁ λόγος τῆς ὀφειλομένης ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος πρὸς τὰ ὑπόδουλα αὐτῆς τέκνα δικαιοσύνης προσβαλλομένης ἀναγκαιῶς ὑπὸ πάσης ἀποφάσεως διχαζούσης τὰς ὑπὸ τοῦ Β. πρωτοκόλλου παραχωρηθείσας ἡμῖν χώρας καὶ καταλειπούσης τὸ ἕτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ὑπὸ τὸν ζυγὸν, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἀπελευθεροῦται τελείως. Ἐρμηνεύεται μὲν αὐθεντικῶς ὑπὸ τῶν νομοθετῶν τὸ πρωτόκολλον, πλὴν καὶ ἡ Ἑλλάς δύναται ν' ἀποδεχθῆ ἢ μὴ ἐρμηνεύσιν παραβλάπτουσιν αὐτὴν πολιτικῶς, ἀντικειμένην δὲ πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς στοιχειώδους δικαιοσύνης καὶ τῆς τιμῆς. Ἀπωλέταμεν μὲν τὰ πάντα, πλὴν τῆς τιμῆς, καὶ ταύτης σαλευθείσης ἐσχάτως διὰ τῆς ἀθλίᾳς διαπραγματεύσεως τοῦ τελευταίου δανείου, μὴ ὅμως, πρὸς θεοῦ ἀδικήσωμεν ἐπὶ τοσοῦτον ἡμᾶς αὐτούς, ὥστε νὰ ἀποφασίσωμεν ἀνεκκλήτως περὶ τῆς τύχης ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, οὓς μικρὰ ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ὑποχώρησις δύναται καὶ αὐθις εἰς αἰωνίαν νὰ βυθίσῃ δουλείαν. Ἡ Ἑλλάς τότε ἀπὸ ἐλευθερωτρίας ἀποδανειζομένη δουλώτρια, τύραννος, καὶ ἀπέναντι τίνων; τῶν τέκνων τῆς

Ἄλλὰ, Κύριοι, μήπως ἡ ἐθνικὴ τιμὴ, προσβαλλομένη

ἀπαύστως ὑπὸ τῆς Πύλης, ἐν Βερολίῳ, ἐν Πρεσβείῳ, ὅπου δῆποτε διδεται αὐτῇ εὐκαιρίᾳ, δὲν ἐπιβάλλει τὴν αὐτὴν λύσιν; Ἡ νομιζετε ὅτι τὸ ἔθνος, φαινόμενον, ὅτι ὑποκύπτει εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Εὐρώπης, σώζεται τοῦλάχιστον ἠθικῶς; Διαφωνῶ ἀντικρυς ἀναπολῶν ὅτι ἐγενόμεθα παίγιον ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ βωσσοτουρκικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ λακτίσματος τῆς Πρεσβείας. Ἴδου, Κύριοι, οἱ πείσαντές με περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ ψηφίσματος τοῦ κ. Πανᾶ λόγοι. Πολιτικὴ ὠφελιμότης, δικαιοσύνη καὶ ἐθνικὴ τιμὴ ἀφ' ἑνὸς, ἐτέρωθεν δὲ ἡ συνταγὴ τοῦ λόρδου Βηκονσφίλδ. Τὸ δῖλημ. μα ἐτέθη. Ἐκλέξατε.

ΓΕΡ. ΚΟΝΤΟΜΙΧΑΛΟΣ. — Εὐγνωμονῶ πρὸς τὸν ὁμόφρονά κ. Φιλήμονα, ὅτι ἐν τῇ ἀγορεύσει του, φέρων παράδειγμα τὴν Ἰταλίαν ἀναγκαζομένην ἐκ τῆς τύχης τῶν πραγμάτων νὰ ὑπογράψῃ τὴν συνθήκην τῆς Βιλαφράγκας, μοὶ ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀναπολήσω εἰς τὴν μνήμην μου τὴν πορείαν, ἣν οἱ δημοκρατικοὶ τῆς Ἰταλίας ἐτήρησαν τότε. Ὁ πατὴρ τῆς Ἰταλίας Μασίνης καὶ ἅπαντες οἱ δημοκρατικοὶ Ἰταλοὶ ἐντόνως διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἐκείνης, ἥτις ἐδέσμευε τὴν Ἰταλίαν. Περιττὰ δι' ἡμᾶς τοὺς δημοκρατικούς τοῦ Ῥήγα τὰ παραδείγματα τῶν ξένων ἐθνῶν. Ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ σκεπτόμεθα ὡς Ἕλληνες καὶ μάλιστα ἡμεῖς οἱ ὀπαδοὶ τοῦ μάρτυρος Ῥήγα. Εἴμεθα ἡ διαμαρτύρησις τοῦ καθεστώτος καὶ ὡς τοιοῦτοι ὀφείλομεν νὰ διαμαρτυρώμεθα κατὰ πάσης ἐνεργείας τῶν καθεστῆσι καὶ κυβερνήσεων, ὡς μὴ συναδούσης πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος. Ὡς ἐκ τούτου προτείνω νὰ περιορισθῶμεν ἀπλῶς εἰς διαμαρτύρησιν μὴ ἀναμιγνυόμενοι οὐδόλως εἰς ἐνεργείας κυβερνήσεων, αἵτινες οὐδαμῶς ἐξυπηρετοῦσιν τὰ συμφέροντα τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ αἰοιδίμου Ῥήγα τοῦ Φερραίου.

ΠΑΝ. ΠΑΝΑΣ. — Τὸ ζήτημα δυστυχῶς τίθεται κατὰ τρόπον οὐδεμίαν καταλείποντα ἀμφιβολίαν περὶ τῆς σπουδαιότητος, ἣν ἡ λύσις αὐτοῦ δύναται νὰ ἐνασκήσῃ ἐπὶ τῆς μελλούσης τύχης τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς ἀμφισβητουμένης χώ-

ρὰς. Καὶ τῷ ὄντι, τί λέγει ἡ Τουρκία; Δὲν δύναμαι νὰ παρχωρήσω τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν λοιπὴν Ἡπειρωτικὴν χώραν, διότι αὕτη ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀλβανούς, δὲν εἶναι ἑλληνικὴ. Δὲν φροναίτε λοιπὸν, ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἐνδίδουσα ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἀναγνωρίζει ὡς δικαίαν καὶ λογικὰς ἐπὶ τῆς Ἡπείρου ἀξιώσεις τῶν Ἀλβανῶν, καὶ καταδικάζει τοὺς ἑλληνικοὺς ἐκείνους λαοὺς εἰς αἰωνίαν δουλείαν; Δὲν φροναίτε ὅτι ἀποθαρρύνει καὶ αὐτοὺς ὡς καὶ πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν δουλείαν μένοντας Ἕλληνας, ἐμπνέουσα αὐτοῖς δισταγμοὺς περὶ τῆς ζωτικότητος τῆς ἐλευθέρως ταύτης γωνίας; Ἐγὼ τοῦλάχιστον τὸ πιστεύω, καὶ ἰδοὺ διατί φρονῶ ὅτι ἡ Ἑλλάς ὀφείλει νὰ μὴ συγκατατεθῆ εἰς οἰανδήποτε τροποποίησιν τῆς Βερολινείου συνθήκης, δυναμένην νὰ παρκαστήτῃ αὐτὴν ἄνευ αὐτοβουλίας καὶ νὰ παραβιάσῃ ὅπως δὴποτε τὸ μέλλον τῶν χωρῶν ἐκείνων, αἵτινες ἄλλως καὶ διὰ τῆς συνθήκης αὐτῆς — πλὴν τοῦ φυσικοῦ δικαιώματος, ὅπερ εἶναι ἀπεράγραπτον — ἀπέκτησαν, οὕτως εἰπεῖν καὶ νόμιμον τίτλον ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας, τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλλάς οὔτε δύναται, οὔτε ἔχει τὸ δικαίωμα, νὰ πωλήσῃ, ἔστω καὶ ἀντὶ πλουσίας ἀμοιβῆς.

Ἐλέγθη ὅτι τὸ μέγα τοῦ ἑλληνισμοῦ ζήτημα μετετρέπη εἰς ἀπλοῦν ζήτημα διευθετήσεως ὁρίων. Συμφωνῶ πληρῶς. Ἀλλὰ τίς πταίει εἰς τοῦτο; Οἱ κυβερνῶντες, λέγουσι. Ναί, δὲν τὸ ἀρνοῦμαι· ἀλλὰ πλὴν τῶν κυβερνῶντων πταίει καὶ αὐτὸς ὁ ἑλληνικὸς λαός, ὅστις τὴν διεξαγωγὴν τούτου σπουδαίου ζητήματος ἐνεπιστεύθη εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, ὧν τὰ προηγούμενα οὐδεμίαν ἔπρεπε νὰ παρέχῃσιν αὐτῷ ἐμπιστοσύνην. Καὶ ἀκριβῶς διότι οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην ἔχω, ἢ δύναμαι νὰ ἔχω, εἰς τοὺς κατέχοντας ἢ εἰς τοὺς ἀντιποιουμένους τὴν ἐξουσίαν, εἰς τοὺς διευθύνοντας, ἢ εἰς τοὺς ἐτοιμαζομένους ὅπως διευθύνουσι τὴν τοῦ Κράτους πολιτικὴν, θέλω ὁ λαός νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν, νὰ ἐκφρασθῆ ῥητῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς πολιτικοὺς του πορείαν συμφωνοτέραν πρὸς τὰ ἔθνικὰ συμφέροντα, ἐκείνης ἣν ἄλλοι τοῦδε ἠκολούθησαν, καὶ ἣν κρείεσκται; θὰ ἀκολουθήσωσιν, ἂν ὁ λαός ἐξακολουθῇ ἀ-

μεριμνῶν καὶ σιωπῶν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει οὐδὲ νὰ παραπονεθῆ καὶν θὰ ἔχη δικαίωμα κατὰ τῆς οἰαςδήποτε τῶν κυβερνῶντων διαγωγῆς. Ὑπάρχουσι τινες πιστεύοντες — ἂν εἰλικρινῶς ἢ ὄχι, ἀγνοῶ — ἔτι πάν ὅ,τι πράττουσιν αἱ κυβερνήσεις ἔχει καλῶς. Εἶναι καὶ τοῦτο εἶδός τι αἰσιοδοξίας. Δὲν πιστεύω ἐπὶ τὸ κυβερνητικὸν ἀλάνθαστον, ὡς δὲν πιστεύω εἰς τὸ συνταγματικὸν ἀνεύθυνον, διὰ τοῦτο φρονῶ, ὅτι ὁ λαός δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείπῃ ζητήματα, καὶ μάλιστα τοιαύτης σπουδαιότητος, εἰς τὰς χεῖρας εὐαριθμῶν ἀτόμων, πεποιδῶς εἰς τὴν πολιτικὴν σύνεσιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν των καὶ λησμονῶν τὰ διδάγματα τοῦ παρελθόντος. Εἶδομεν τοὺς πολιτικοὺς ἄπαντας ἐκ περιτροπῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ πάντας ὁμοῦ ἐν καιρῷ τῆς οἰκουμένης, καὶ χωρὶς νὰ εἴμεθα μάντιες δυνάμεθα κάλλιστα νὰ νὰ προῖδωμεν τὸ σημεῖον, ἄχρι τοῦ ὁποῖου δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἐνέργειά των, προκειμένου περὶ ἔθνικοῦ ζητήματος.

Πᾶσα διαπραγματεύσις ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, ἀφορῶσα εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς λοιπῆς ἡπειρωτικῆς χώρας, ἔστω καὶ ἐπὶ ἀποζημιώσει, ἔχει, κατ' ἐμὲ, τὸν μισητὸν χαρακτήρα τῆς ἀγοραπωλησίας, καὶ ὡς τοιαύτην φρονῶ, ὅτι ἡ Ἑλλάς ὀφείλει νὰ τὴν ἀποκρούσῃ, ὡς ἐπίσης φρονῶ, ὅτι ὀφείλει νὰ ἀποκρούσῃ καὶ πάντα ἄλλον δυνάμενον νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἄρνησις τῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἱστορίας της καὶ νὰ δεσμεύσῃ τὴν ἐλευθέραν αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐνέργειαν, διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως οἷων δὴποτε ὑποχρεώσεων ἀπέναντι τῆς Πύλης, ὧν ἐγγυήτρια θὰ ᾖ αὐτὴ ἡ Εὐρώπη.

Δύο λέξεις ἔτι περὶ τῆς Ἰταλίας, ἣν ἔφερον ἡμῖν ὡς παράδειγμα ὁ ἀξιότιμος ἑταῖρος κ. Φιλήμων. Ἄν πρόκειται νὰ λάβωμεν ὡς παράδειγμά τι ἐκ τῆς Ἰταλίας, δὲν εἶναι βεβαίως ἡ πορεία τῆς κυβερνήσεως τοῦ Τουρίνου ἐκείνη, ἣν πρέπει νὰ λάβωμεν, ἀλλ' ἡ διαγωγὴ τῶν δημοκρατικῶν, ὡς ὀρθῶς παρετήρησε καὶ ὁ προλαλήσας. Οὗτοι εἶχον ἀναγράψαι ἐν τῇ σημαίᾳ των τὸ ῥητόν:

o tutti liberi, o tutti schiavi frementi;
 οὗτον ὅπερ περιελάμβανεν ἔφεκσαν αὐτῶν τὴν πολιτικὴν
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ 2

πίστιν, — τὸ δὲ Ἀσπρομόντε καὶ ἡ Μεντάνια ἦσαν ἡ εὐγλωττοτέρα διαμαρτύρησις κατὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἰταλῶν διπλωματῶν.

ΡΟΚΟΣ ΧΟΪΔΑΣ. Ὅμιλεῖτε περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος καὶ συζητεῖτε περὶ αὐτοῦ, ἐνῶ ἀκόμη δὲν ἐλύσατε τὸ ἐσωτερικόν. Μοὶ φέρετε ἐπιχειρήματα ἐκ τῆς ἰταλικῆς ἱστορίας, ἀλλ' ἐσκέφθητε ποτε ποῖοι ἦσαν οἱ πρωτοεργοὶ τῆς ἰταλικῆς ἐνότητος καὶ ποῖοι διέπουν τὰς τύχας ἡμῶν σήμερον; Ἐκεῖ ὁ Κάρλολος Ἀλβέρτος, ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ, ὁ Καβούρ καὶ ὁ Ματσίνης, ἀλλ' ἐδῶ ποῖοι; Ἄνδρες παθῶν καὶ συμφερόντων, ἔρχοντες πρὸ τῆς Αὐλῆς καὶ τῆς πατρίας. Ἐκεῖνοι ἠθίζοντο τοὺς δημιουργοὺς, παλμοῦς, τοὺς παραγωγοὺς μεγάλων καὶ ἀθανάτων ἔργων, ἐνῶ ἐνταῦθα αἰσθάνονται παλμοῦς διὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὰ ῥουσφέτια, ἐστερημένοι παντὸς γενναίου αἰσθήματος παραγωγῶν ἐθνικῶν καὶ ὠφελίμων ἔργων. Καὶ συγκρίνατε μὲ τοὺς γίγαντας ἐκείνους ἡμᾶς τοὺς νάνους. Δὲν πρέπει νὰ λύσητε τὸ ἐξωτερικὸν ζήτημα πρὶν λύσετε τὸ ἐσωτερικόν. Λύσατε πρῶτον αὐτὸ καὶ τότε προβῆτε εἰς τὴν λύσιν ἐκείνου.

Α. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ. — Ἡ ἀπόφασις τοῦ ἐν Βερολίῳ Εὐρωπαϊκοῦ συνεδρίου δὲν ἔλυσε τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα, ὡ; ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. Τ. Φιλῆμων, μὴ ἀναγράψασα τὴν ὀρθοτικὴν εἰς εἰς θάνατον καταδίκην τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ ἐκάιν ἐθετο τὴν προφύλαξιν τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τῶν ῥωσικῶν ἐπιδρομῶν καὶ τὴν εἰρήνευσιν αὐτῆς ἐπὶ μακρότατον κατὰ τὸ δυνατὸν χρόνον. Ὑπῆρξε πρόθεσις ἀναγνώσεως τῆς Ἑλλάδι δικαιοῦματος προστασίας ἐπὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ καθόλου· ἀλλ' ἡ ἐκτελεστικὴ ἀρχὴ τῆς Ἑλλάδος προδοτικῶς ἀπεποιήθη νὰ τολμῆσῃ νὰ δεχθῆ τὴν ἀντιμέτωπον τῆ ἐπὶ τῶν Σλαύων ῥωσικῆ προστασίᾳ θέσιν, πειθομένη ταῖς ῥωσικαῖς εἰσηγήσεσιν. Ἐν τούτοις ἀπεφασίσθη νὰ ἐπεκταθῆ κατὰ τι ἡ ἑλληνικὴ ἐπικράτεια, ἀλλὰ μόνον χάριν τῆς ἐπιδιωκομένης ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἰρήνης πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Εὐρώπης. Οὕτω ἐπομένως, τὸ καθ' ἡμᾶς, οὐδὲν ἀπολύτως δυνάμεθα νὰ πράξωμεν. Εἶναι ὅμως ἀνθεθνικὴ καὶ προδοτικὴ ἡ ἀνεκασθεν μέχρι τοῦδε διεξογῆ καὶ ἐνεργεῖα τῆς ἐκτελεστικῆς ἀρχῆς

ἀπορροφησάσης μὲν καὶ διαφθειράσης πᾶσαν ἐθνικὴν δυνάμιν, ἀπογοητευσάσης δὲ καὶ ἐκνευρίσσης τὸ ἔθνος. Τὰ μὲν ἐξωτερικὰ ζητήματα ἀείποτε ἀνθεθνικῶς καὶ προδοτικῶς διεξάγονται, ἐσωτερικῶς δὲ πᾶσα τῆς ἐκτελεστικῆς ἀρχῆς ἡ παντοδύναμος ἐνεργεῖα τετραμμένη ἐστὶν ἀείποτε εἰς καταδάμασιν καὶ ἀνατροπὴν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ δικαιοματίων, τῶν δὲ δημοσίων χρημάτων κακοθηεστάτη γίνεταί ἡ χρῆσις καὶ παρὰ τὸν νόμον.

Ἀνθεθνικὴ ἀρχὴ καὶ προδοτικὴ πρέπει νὰ κηρυχθῆ, οὐχὶ καθ' αὐτὴν, ἀνοχὴ εὐρωπαϊκῆς ἀποφάσεως, ἥτις ἤθελε λύσει τὸ ἐκκρεμὲς Ἑλληνοτουρκικὸν ζήτημα ἄλλως ἢ τὸ ἐν Βερολίῳ συνέδριον, ἀλλ' ἡ καθόλου τῶν κοινῶν διαχειρίσις καὶ ἡ διεξογῆ τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος τῆς Ἑλλάδος.

Προταθείσης τῆς ἀναβολῆς καὶ γενομένης ἀποδεκτικῆς κατὰ πλειονοψηφίαν δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως, λύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδρίασις τῆς 18 Ἰουλίου 1879.

Ἀναγινώσκειται ἐπιστολὴ τοῦ βουλευτοῦ Τήνου κ. Γρηγορίου Μυρομαρᾶ πρὸς τὸν σύλλογον. Εἶτα ὁ πρόεδρος ἀνακεφαλαιοῖ τὰ ῥηθέντα, καὶ ἀναγινώσκει τὰ κατατεθέντα ψηφίσματα.

ΑΝΑΣΤ. ΣΤΟΥΠΗΣ. — Κύριοι! Ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ὅπερ ἀπασχολεῖ τὸ ἡμέτερον σωματεῖον ἐπὶ δύο συνεδριάσεις, οὐδόλως ἐνοῶν νὰ μακρηγορήσω, περιορίζομαι εἰς τὸ νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν κρίσιν καὶ τὴν ψήφον ἡμῶν τὸ ἐπόμενον ψήφισμα, ὅπερ, κατ' ἐμὲ κριτὴν, συμβιβάζει ὡς ἄριστα τὰς δύο ἀντιθέτους γνώμας, τὰς ἐξενεχθείσας, τὴν μὲν ὑπὸ τῶν κ. Γ. Κοντομιχάλου, Φιλῆμονος, καὶ Χοῦδᾶ, τὴν δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Π. Πανᾶ.

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΗΓΑΣ

δυσφορῶν ἐπὶ τῇ πολιτικῇ τοῦ ἔθνους καταστάσει, ἥτις ἀντιστρατεύεται πρὸς πᾶσαν γενναίαν ὑπὲρ τῶν δούλων ἀπελευθέρωσιν ἑμῶν τοῦ ὀλεθρίου συστήματος, εἰς ὃ

ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν δουλεύει ἐπιζημίως ὁ τόπος, καταδικάζει ἀνεπιφυλάκτως τὸ σύστημα τοῦτο καὶ εὐχεται ὅπως τὸ ἔθνος ἐπιδιώξῃ πάσῃ δυνάμει τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, ἵνα ἐν τῷ μέλλοντι δυνηθῇ νὰ διεκδικήσῃ τὰ ἀπαράγραπτα τοῦ ἑλληνικοῦ δίκαια.

Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ τὸ ἑλληνοτουρκικὸν ζήτημα διέρχεται τὴν ὑστάτην αὐτοῦ φάσιν, ἡ δὲ Εὐρώπη ἐνδέχεται, τῆς Γαλλίας πρωτοστατούσης, νὰ προτείνῃ τῇ Ἑλλάδι ποιάν τινα λύσιν, ὁ Ῥήγας ἡγεῖται ἐθνωφελὲς τὸ μέτρον τῆς ἀποκρούσεως πάσης προτάσεως τεινούσης νὰ περιορίσῃ τὸ Π' πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου, σωτηρίαν δὲ τὴν ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐπιφύλαξιν τοῦ ἔθνους ἐν τῷ μέλλοντι, ὅπως διαρρυθμίζον πρῶτον καταλλήλως τὸ ἐσωτερικὸν ζήτημα, προβῇ ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ εἰς τὴν ἐνεργὸν λύσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅσον ἐνεστί συμφώνως πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς πόθους καὶ τὰς Ἑλληνικὰς παραδόσεις.

Ἐν τῷ ψηφίσματι τούτῳ καταφαίνεται ἡ σχέση τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ζήτημα, οὕτως, ὥστε ἡ εὐτυχὴς ἢ ἀτυχὴς ἐπίλυσις ἐκείνου νὰ ἤρτηται ἐκ τῆς ἀγαθῆς ἢ πονηρᾶς διευθετήσεως τοῦ δευτέρου. Καίτοι τυγχάνει, κύριοι, ὁμολογούμενον, ὅτι ἡ δεινὴ τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν καταστάσεως ἀπειλεῖ ἀφελύκτως τὴν ὑπαρξιν καὶ τὸ μέλλον τοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀτειζόντος ἑλληνισμοῦ, ἐντεῦθεν δὲ γεννᾶται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιστήσεως ἀπάσης τῆς προσοχῆς τοῦ ἔθνους πρὸς τὴν διευθέτησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ζητήματος, ὅπερ τοσοῦτον δεινοῦται, ὅσῳ παρατείνεται τὸ ὀλέθριον σύστημα, ὑπ' ὃ σενάζει ὁ λαὸς, οὐχ ἥττον ὁ Ῥήγας, ὡς σωματεῖον πολιτικόν, πλέον ἢ ἅπαξ ἐξενεγκὸν γνώμην ἐπὶ τοῦ ἐκκρεμοῦς ἑλληνικοῦ ζητήματος, ὀφείλει καὶ νῦν ν' ἀποφάνηται τὸ φρόνημα αὐτοῦ πρὸς διαφώτισιν τῆς κοινῆς συνειδήσεως. Πρὸς τῷ ἐσωτερικῷ λοιπὸν ζητήματι προστίθεται ἐν τῷ ἐμῷ ψηφίσματι καὶ τὸ ἐξωτερικόν, ἅμα δὲ ἀναπτύσσεται καὶ ἡ ἀπέναντι πάσης ἐνδεχομένης αὐτοῦ λύ-

σεως περὶ τοῦ πρακτέου γνώμη τοῦ Ῥήγα. Ταιούτος ὁ λόγος καὶ ἡ βῆσις τοῦ ὑποβαλλομένου ἤδη ψηφίσματος.

ΡΟΚΟΣ ΧΟΪΔΑΣ. — Ἡ ἱστορία τοῦ ἑλληνισμοῦ εἶναι ἱστορία δημοκρατικὴ. Ἐὰν ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦ Κόδρου καὶ τοῦ Θησεῦς, ὁπότε ἡ Ἑλλὰς ἐβασίλευετο δημοκρατουμένη, μέχρι τῶν τροπαίων τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Πλαταιῶν, τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς Μυκάλης, δὲν βλέπομεν παρὰ αὐταπάρνησιν καὶ θυσίαν διὰ τοὺς λαοὺς. Ὁ Κόδρος ὁ ἀθάνατος ἐκείνος βασιλεὺς, ἀπέθετε τὸ στέμμα διὰ νὰ λάβῃ τὸ ἔνδυμα χωρικοῦ, καὶ ἐθυσίαζε τὸν θρόνον του καὶ τὴν ζωὴν διὰ ν' ἀναδείξῃ τὸν λαόν του μεγάλον καὶ εὐδαίμονα, καὶ ἔπιπτε ὡς ἀληθὴς δημοκρατικὸς βασιλεὺς ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ του. Ὁ Θησεὺς, ὅστις ἐθεώρησε ὕβριν τὴν προσφώνησιν τοῦ Κρέοντος καὶ δὲν ἠνείχετο ν' ἀποκαλεῖται τύραννος. Ἄλλὰ, φέρετέ μου σήμερον ἕνα Κόδρον, ἕνα Θησεά, ὅστις νὰ θυσιάσῃ καὶ ζωὴν καὶ στέμμα καὶ θρόνον. Ἄλλ' ἐὰν ἀφήσωμεν τὴν πατρικῶς βασιλευομένην Ἑλλάδα καὶ τοὺς ἀθανάτους ἡμῶν δημοκρατικοὺς προγόνους τοὺς Σαλαμινομάχους καὶ Μαραθωνομάχους καὶ ἔλθωμεν εἰς τὸν μεγάλον τῆς παλιγγενεσίας ἀγῶνα, δὲν βλέπομεν ἄλλο ἢ θυσίαν καὶ αὐταπάρνησιν, ἀναδείξασαν τὴν πατρίδα μεγάλην καὶ ἔνδοξον.

Ὁ πατὴρ τῶν ἰδεῶν μας, ὁ ἐθνομάρτυς Ῥήγας, ὅταν ἐκήρυττε τὴν Ἑλλάδα μεγάλην ἀπὸ τοῦ Ἰστρου μέχρι τοῦ Ταινάρου καὶ ἀδελφὴν τῶν ἀναξιοπαθούντων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, μετ' ὧν ἠννοεῖ νὰ τὴν συνδέσῃ ἐν δημοκρατικῇ ὁμοσπονδίᾳ, δὲν ἐφρατᾶζετο ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐποχὴ ἀθλίας, ἀδόξου ἐκστρατείας μέχρι Δομοκοῦ καὶ πετωματικῆς ἐξοπλίσεως. Δὲν ἐφρατᾶζετο βαυαρικὰς δυναστείας, ταπεινωσάσας τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τοῦ πολίτου, οὐδὲ μεταπολιτεῦσεις ἐνσάρκωθεις ἐν τῷ προσώπῳ ἀνδρὸς, οὐ τινος πρώτη πράξις ὑπῆρξεν ἢ πρὸς τὸ ἔθνος ἐν τῇ Β' ἐθνικῇ στυγερῇ παρακαθήμενον, ἐκσφενδόνισις τοῦ ταπεινωτικοῦ ἐκείνου διαγγέλματος, δὲ πρὸς τὸν βασιλεὺς ἔθετε πρὸς αὐτὴν τὸ δίλημμα ἢ τῆς παραδοκῆς τῶν πολιτεῶν του ἢ τῆς ἀποχωρήσεως. Καὶ ὁ ἕρπης τοῦ διαγγέλματος ὑπῆρξεν οἱ ἄνθρωποι, οἱ

ΙΑΚΩΒΑΤΗΡ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΩΣ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ

τινες διεῖπον καὶ διέθετον τὰς τύχαι· τῆς πατρίδος μας. Καὶ εἰς μὲν ἐκείνων ἐνήργησε μὴ ἔχων συνείδησιν τῆς ἐγκληματικῆς πράξεως, ἀλλὰ πεποθῶς, ὅτι ἐπραττέ τι ἐθνικόν. Καὶ οὗτος ἀπέθανε περιδοξὸς τῆς οἰκουμένης πρόεδρος. Οἱ ἄλλοι δύο ἐξακολουθοῦν νὰ συνεχίζουσι τὸ ἔργον τῶν ἐν κακοδιοικήσει καὶ σπατάλῃ. Καὶ χθὲς ἀκόμη αὐτοὶ οἱ πρωτοῦργοι τοῦ τότε διαγγέλματος καὶ τοῦ ἔπειτα ῥωσσοκοῦ γάμου, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Κρήτη αἵματοκυλισμένη, ἐζήτηε ἀπὸ τὴν Εὐρώπην δικαιοσύνην καὶ ἐλευθερίαν, καὶ χθὲς ἀκόμη λέγω αὐτοὶ οὗτοι ἐξύβρισαν τὸ ἔθνος μὲ τὸ πραξικόπημα τῆς 14 Ἰουλίου, φημώντες τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν. Τούτους διεδέχθησαν οἱ κατὰ καιροῦς γενόμενοι πρωτοῦργοι τῆς Ἑλλάδος, πάντες ὑπηρετήσαντες ἐναλλάξ αὐτὴν καὶ φατρίαν, ἐπὶ ζημίαις τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὃν ἐνέκλεισαν μεταξὺ τοῦ Τριανάρου καὶ τῆς Λακμίας.

Καὶ θέλετε νὰ λύσετε ἐξωτερικὸν ζήτημα μὲ τοιοῦτους ἀνδρας καὶ ὑπὸ τοιοῦτο καθεστῶς; Ἐὰν φρανεῖτε οὕτω, ὁ σύλλογος Ῥήγας παραγνῶριζει τὰς ἀρχάς καὶ τὰ δόγματα τοῦ πρωτομάρτυρος Ῥήγα.

Καὶ πείθομαι εἰς τοῦτο, ὅταν βλέπω ἐνταῦθα παριστάμενον ἐκ τῶν τετρακοσίων περίπου μελῶν μόλις τὸ τρίτον, καὶ τοῦτο συζητουμένου σπουδαιοτάτου ζητήματος. Ἀποτινάξατε τὴν νωθρότητα καὶ καλέσατε καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς μας ἵνα κατέλθωμεν πάντες εἰς τὰς ἀγυῖας καὶ διαφωτίσωμεν τὸν λαὸν περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ τεκταινομένων.

Βελτιώσατε πρῶτον τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν. Ἀπαλλάξατε τὸν τόπον ἀπὸ τοῦ μακραίνοντος αὐτὸν ὀλεθρίου συστήματος. Πείσατε τὸν λαὸν περὶ τούτου, καὶ μετὰ ταῦτα λύεται φυσικῶς τὸ ἐξωτερικὸν ζήτημα, ἡ δὲ Ἑλλάς ἀπὸ δούλης καὶ κακοδαίμονος ἀναδείκνυται εὐδαίμων, ἐλευθερὰ καὶ ἔνδοξος.

ΑΝΑΣΤ. ΣΤΟΥΠΗΣ. — Ἀσπάζομαι πλήρῶς τὰς τὴν γνώμην τοῦ κ. Χαϊδᾶ. Ὁμολογῶ τὴν ἀθλιότητα, ὑφ' ἣν διατελοῦμεν καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπείας συστήματος, ὅσον τὸ ἡμέτερον. Ἀλλ' ἡ ἀντιπολίτευσις ἡμῶν ὡς ἀρχὴ, ὡς ἰδέα, περὶ ἣν

ὠμόσκαμεν πίστιν καὶ ἐμμονὴν, εἶναι τι ξένον πρὸς τὰ διοικοῦντα ἢ ἀντιπολιτευόμενα πρόσωπα, εἶναι σημαία, ἣν ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐμπιστευθῶμεν πρὸς οἰονδήποτε τῶν τῆς δρώσης πολιτικῆς σκηνῆς προσώπων. Διαρκῆς ἀντιπολίτευσις ὁ Ῥήγας, μάχεται κατὰ συστήματος, οὐχὶ δὲ ὑπὲρ ἢ κατὰ προσώπων, καὶ, ὅ,τι σήμερον καταδικάζει ἐν τῷ προσώπῳ τῶν νῦν κυβερνώντων, ἐνδέχεται νὰ κατακρίνη καὶ στιγμὰτιση μετ' οὐ πολὺ ἐν ἐκείνῳ τῶν νῦν ἀντιπολιτευομένων. Πᾶς ἀναλαβόντων νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς καθεστῶς, ὅσον τὸ διέπον νῦν ἡμεῖς, πᾶς ἀναρριχώμενος εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἄνευ ἀρχῆς ὑπεταχουμένης ἡμῖν αἰθριώτερον πολιτικὸν στάδιον, ἄνευ προσωπικῶν ἐγγυήσεων ἀπὸ τῆς πολιτικῆς βίου, πᾶς τέλος μὴ διακηρύσσων ἐντὸς τε καὶ ἐκτὸς τῆς ἐξουσίας τὴν ἀνάγκην τῆς συμφῶνως ταῖς ἀρχαῖς ἡμῶν μεταβολῆς τοῦ συστήματος, εἶναι δι' ἡμᾶς ἄτομον, ξένον πρὸς τὸ Σωματεῖον, πρὸς τὸ πρόγραμμά του, πρὸς τὰς ἀρχάς του, πρὸς τὴν πορείαν του. Ἡ ἀντίδρασις ἡμῶν, θετικὴ καὶ γενναία, εἶναι ἀντικειμενικὴ, ἀποτεινομένη κατὰ τοῦ συστήματος καὶ τῶν ἐκείνου ὀργάνων αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ ὑποκειμενικὴ κατὰ ἢ ὑπὲρ προσώπων, μὴ προσβεβούτων τὰς ἡμετέρας ἀρχάς καὶ ἐστερημένων τῶν περὶ τῆς ἀκριβοῦς αὐτῶν τηρήσεως ἐν τῷ μέλλοντι ἐγγυήσεων.

Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ. — Κύριοι συνάδελφοι! Πολλὰ ἐλέχθησαν καὶ κατὰ τὰς προηγηθείσας δύο συνεδριάσεις, καὶ σήμερον ἔτι, περὶ τοῦ λεγομένου ἐξωτερικοῦ ζητήματος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ζήτημα αὐτὸ, εἰς ὃ σημεῖον τὸ ὑπεβίβασαν οἱ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ ἀναλαβόντες, οὐδὲν ἕτερον, νομίζω, εἶναι δυστυχῶς ἡ ζήτημα διευθετήσεως καὶ κανονισμοῦ ὀρίων τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, τούτεστι ζήτημα ἐσωτερικόν, ζήτημα τῆς λεγομένης δημοσίου ἀσφαλείας καὶ τάξεως. Τούτου ἕνεκα, προκειμένου περὶ ζητήματος ὀροθεσίας, κατὰ τὴν ἀθηνῆ κρίσιν μου, φρονῶ ὅτι καθῆκον ἡμῶν εἶναι νὰ διαμαρτυρηθῶμεν μᾶλλον ἐπὶ τοῖς γενομένοις, καὶ οὐ μόνον διὰ τὸ σημεῖον εἰς ὃ περιήγαγον τὸ ζήτημα οἱ ὁπαῖται, ποιοῦντες αὐτὸ εἰς μικροσκοπικὸν ὄργανον τῆς προσηκόντος πλῆθρων τινῶν γῆς Ἑλληνίδος

πρὸς διαρρῦθμισιν τῆς μεθορίου γραμμῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάσης λύσεως ἀντιστρατευομένης πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς πόθους, παρεκκλιούσης δ' ὅπως δῆποτε τῆς γραμμῆς, ἣν ἐχάραξαν αἱ τὸ Π' πρωτόκολλον συνυπογράψασαι δυνάμεις, καὶ δεσμευούσης ὅπως δῆποτε τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἐλευθέραν τοῦ Ἔθνους ἐνέργειαν.

Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν — ἐπιτρέψατέ μοι Κύριοι νὰ τὸ εἶπω — δὲν ἦτο δυνατόν οἱ τὸ βασιλείον αὐτὸ Ῥωσικὴν Νομαρχίαν ὑπολαβόντες, οἱ ἀναλαβόντες νὰ ἐκπληρώσωσι καθήκοντα Νομαρχῶν τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας καὶ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας ταῦτα πληρώσαντες, τὸσον ἐν Ἑλλάδι ὅσον καὶ ἐν Βερολίῳ, δὲν ἦτο δυνατόν, ἐπαναλαμβάνω νὰ ἐδημιούργουν ἕτερον ζήτημα.

Καὶ οἱ προσκαλούμενοι νὰ ὑποσχεθῶσι — κατὰ τὴν ἐπίσημον ἔκφρασιν τὴν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου ρίφθεισαν ὑπὸ τοῦ Σμόλλετ, — ὑποσχεθέντες δὲ ὅτι οὐδέποτε θέλουσι θωπεύσει ἐπίβουλα σχέδια κατὰ τῆς γείτονος χώρας, οὐδὲ διαταράξει τὰς ὁμόρους ἐπαρχίας, καὶ τὴν ὑπόσχεσίν των ταύτην τηρήσαντες, ὅσον ἐτήρησαν καὶ τὸν ὄρκον, ὃν ὤμοσαν ἀναδεχόμενοι τὴν κυβέρνησιν τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ τόπου, ἐδύναντο νὰ γεννήσωσι καὶ γεννήσαντες νὰ ὑποστηρίξωσιν ἕτερον ζήτημα; Ἰδοὺ διατί ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις, καλουμένη νὰ ἐκφράσῃ καὶ διατυπώσῃ ἐν Εὐρωπαϊκῷ Συνεδρίῳ τὰς εὐχὰς καὶ τὴν γνώμην αὐτῆς ἐπὶ τοῦ συζητουμένου ΙΒ' ἀρθροῦ τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, τοῦ ἀφορῶντος τὸν Ἑλληνισμόν καὶ τὸ μέλλον του, δὲν ὤκησε νὰ ὑποστηρίξῃ διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Βερολίου, ἀπλοῦν ζήτημα κανονισμοῦ ὀρίων, ταπεινοῦσα οὕτω καὶ περιστελλούσα τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦ καθόλου Ἑλληνισμοῦ ἐξωτερικὸν ζήτημα, εἰς ζήτημα ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας καὶ τάξεως. Ἐδαφικὴν αὐξήσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, πρὸς διαρρῦθμισιν τῶν ὀρίων αὐτοῦ, ἐπεζητεῖ καὶ ἐπεδίωκε διὰ τοῦ γνωστοῦ ὑπομνήματός του ὁ κ. Δελιγιάννης ὄρος ζωτικότητος διὰ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἀπῆται ὁ κ. Ραγγαβῆς.

Καὶ λοιπὸν, αὐτὸ εἶναι τὸ ἐξωτερικὸν Ἑλληνικὸν ζήτη-

μα, καὶ δι' αὐτὸ συνομολογοῦντο τὰ ἔκτατα δάνεια καὶ ἐψηφίζοντο οἱ πρόσθετοι φόροι, καὶ προσεκαλοῦντο οἱ ἐφεδρῶν, καὶ ἀνασυνιστᾶτο ἡ ἐθνοφρουρὰ, καὶ ἐστρατοπέδευον καλούμενοι εἰς τὰ ὄπλα οἱ μαχηταί, καὶ ἐστρατολογοῦντο ναυβάται, καὶ ἀνεστατοῦτο τὸ ἔθνος, καὶ ἐπεσπεύδετο ἡ συντελουμένη χρεωκοπία; Ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλλοις.

Ἦδη, προκειμένου ἑτέρου ζητήματος, ἐσωτερικοῦ μὲν ἐπίσης, θίγοντος δὲ καιρίως τοὺς ἐλευθέρους θεσμοὺς καὶ τὴν συνταγματικὴν λεγομένην τάξιν, ζητήματος προκύψαντος ἐκ τῆς — καθὰ λέγουσιν οἱ συνταγματικοὶ ἡγέται τῆς ἀντιπολιτεύσεως — ἀσθάδους ἐνασκήσεως τῆς προνομίας τοῦ Στέμματος, ὅ,τι ὀφείλουσι νὰ εἶπωσιν οἱ δημοκρατικοὶ πρὸς τοὺς συνταγματικοὺς σήμερον, εἶναι νομίζω τὸ ἐξῆς: Τὸ ἀναφῶν ζήτημα ἐκ τῆς κακοήθους, ὡς λέγετε, κυβερνητικῆς πράξεως τῆς 14ης Ἰουλίου, ἀφορᾷ τὰς ὑμετέρας συνταγματικὰς θεωρίας. Ἴνα τί μεψιμοιρῆτε μεμφόμενοι τὴν κατάχρησιν τῶν προνομίων τοῦ στέμματος, προνομίων εἰς ὧν τὴν καθιέρωσιν καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ οὐκ ὀλίγον συνετελέσατε; Καὶ δὲν δύνασθε, ἀντὶ νὰ στενοχωρηθῆτε διὰ τὸ φέμωτρον ὅπερ ἔθεσαν οἱ περὶ τὴν Αὐλὴν περὶ τὸ στόμα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους διὰ τοῦ τολμήματος τῆς 14 Ἰουλίου, δὲν δύνασθε ν' ἀποπτύσητε τὸν κημὸν αὐτὸν καὶ τὸ φέμωτρον κατερχόμενοι εἰς τὴν *Συνταγματικὴν* πλατεῖαν καὶ ποιοῦντες χρῆσιν, *Συνταγματικοὶ* Ἰμεῖς, ἑτέρου συνταγματικοῦ δικαίωματος, τοῦ δικαίωματος τοῦ συνέρχεσθαι καὶ λαλεῖν ἐν ὑπαίθρῳ; Πότε ἄλλοτε ἀναμένετε νὰ ἐνασκήσητε προσφορώτερον καὶ λυσιτελέστερον τὸ συνταγματικὸν σας δικαίωμα;

Ὄφειλετε ν' ἀνοίξητε τὰ κλεισθέντα ἐν τῇ Βουλῇ χεῖλη σας οἱ ἡγέται τῆς ἀντιπολιτεύσεως, καὶ οὐ μόνον διὰ τοῦ τύπου, ἀλλὰ καὶ διὰ ζώσης διαφωτίσητε τὸν λαόν, τοὺς ἐντολεῖς σας, τὴν κοινωνίαν αὐτὴν καὶ τὸ ἔθνος, ὅποις χρῆσις τοῦ χρήματός του καὶ τοῦ αἵματός του ἐγένετο. Ἐκαστὸν

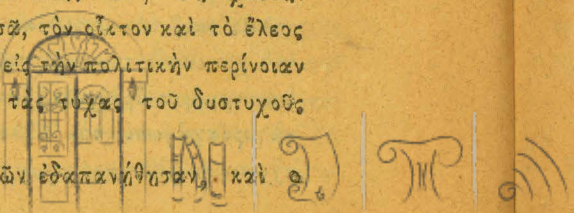
ἐκαστὸν καὶ ὄραγμα ἑδαπανήθησαν ὑπὸ τῶν ἀναδεχθέντων Ἑλληνισμόν καὶ τὸ Γένος, καὶ παρά-
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΧΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΠΟΣΤΡΟΦΟΥ
 ἑδωκέναι ἕνα ἄρθρον καὶ πραγματικὴν ὑπεράσπισιν τῶν συμφε-

ρόντων αὐτοῦ καὶ τῶν καταδυναστευομένων ἡμῶν ἀδελφῶν, καθ' ἃ ἐπισήμως ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς βουλῆς καὶ ἐνώπιον ὄλου τοῦ ἔθνους ἐκήρυξαν οἱ χθές καὶ σήμερον κυβερνήσαντες καὶ κυβερνῶντες τὸν τόπον αὐτόν. Ὅποια ἦ ἐνεργὸς καὶ πραγματικὴ αὐτῇ προστασίᾳ τῶν συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν καταδυναστευομένων ἡμῶν ἀδελφῶν; Ὁ μὲν Ἑλληνισμὸς τῆς Θράκης καὶ τῆς Μκεδονίας ἀφέθη ἔρμαιον τοῦ πανσλαβισμού ἀφ' ἐνός, καὶ τῆς ὀθωμανικῆς δεσποτείας ἀφ' ἐτέρου, πολεμίων δύο, αἵτινες συσφίγγουσιν αὐτὸν πανταχόθεν, ὡς οἱ τερατώδεις ὄφεις τὸν Ἀσκοδόοντα, ἀπειλοῦντες νὰ πνίξωσιν αὐτόν. Ὁ δὲ τῆς Ἡπείρου, ἀπειλούμενος καὶ αὐτὸς νὰ μαρυνθῇ καὶ σῶσθαι ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Ἀλβανικοῦ Συνδέσμου, ὃν ἐδημιούργησεν ἡ ἀβελτηρία τῶν. Ἐν ᾧ δὲ διαμερίσθη τι τῆς Ἡπειροθεσσαλίας, γειτνιάζον πρὸς τὴν ἐλευθέραν λεγομένην Ἑλλάδα, κερδοκεῖ πρὸ πολλοῦ ἀναμένειν ἐκ τῆς διευθετήσεως τῶν ὁρίων τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου — καὶ θὰ ἀναμένῃ ἐπὶ λυκάβαντας ἴσως — νὰ ἴδῃ πρὸς βλάβην τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν του, βελτιουμένη κατὰ τι τὴν τύχην του, ἢ ἡρωῆς τῆς Μεσογείου, ἢ μεγαλομάρτυς Κρήτη, ἧς τὰ ὄρη καὶ αἱ φάραγγες καὶ τὰ πεδία ἀχνίζουσιν ἔτι ἀπὸ πολυτίμων μαρτύρων τὰ αἵματα, ἀφειθεῖσα εἰς τὴν τύχην τῆς δάκνει τὰς ἀλύσσει τῆς ἔτι δουλεύουσα.

Καὶ διατί πάντα ταῦτα; Διότι ἡ κυβέρνησις τῆς πολιτικῆς τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου, ὀχυρωθεῖσα ὀπισθεν τῆς οὐλομένης οὐδετερότητος, κολληθιστικὰς πράξεις ἐνεργοῦσα καὶ διεξάγουσα, ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις δὲ τῆς Ἀλλῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διατελοῦσα καὶ ὑπ' αὐτῆς ποδηγετούμενη, παρεῖθε τὴν ἐντολὴν αὐτῆς, καὶ παρεγνώρισε τὴν ἀποστολὴν τῆς.

Καὶ τί ἐκαρπώθη ἡ Ἑλλάς ἐκ τῶν ἐπαγγελιῶν τῶν καὶ τῆς δειλῆς καὶ ἀτόλμου πολιτικῆς τῶν; Τὴν χλεύην καὶ τὸ ὄνειδος τοῦ Ὀσμάν πκασᾶ, τὸν εἰς τὸν καὶ τὸ ἔλεος τῆς Εὐρώπης. Καὶ ταῦτα, χάρις εἰς τὴν πολιτικὴν περινοίαν τῶν ἰθυόντων καὶ σήμερον ἔτι τὰς τύχας τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ τόπου!

Ἐκατὸν ἑκατομμύρια δραχμῶν ἐδαπανήθησαν, καὶ

διαχειρισόμενοι ταῦτα ὀφείλουσι, νομίζομεν, λόγον καὶ εὐθύναι, οὐ μόνον πρὸς τοὺς λεγομένους ἐλευθέρους Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς δούλους, καὶ οὐ μόνον πρὸς τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποθανόντας.

Καταλήγω ἐνταῦθα, συντασσόμενος μετὰ τῆς γνώμης ἐκεῖνων, οἵτινες ὑποστηρίζουσι τὴν διαμαρτυρητικὴν φρονῶν ὅτι ὁ ἡμέτερος σύλλογος δεόν πρὸ παντὸς νὰ ἐκπέμψῃ φωνὴν γενναίας διαμαρτυρήσεως ἐπὶ τοῖς γενομένοις.

ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ. — Πάντες ἔχομεν ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὑπὸ τὸ καθεστὼς σύστημα, καθ' ὃ πᾶσαι τοῦ ἔθνους αἱ δυνάμεις καὶ τὰ δικαιώματα ἀπορροφῶνται καὶ συγκεντροῦνται, ἢ εἰς τὰς χεῖρας ἐνός μονάρχου, ἢ εἰς τὰς χεῖρας ἐπτά ἀρχιτιμαριούχων καὶ τῆς σπείρας τῶν ὑπ' αὐτοῦς τιμαριούχων, λυμαιομένων τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, ἀγαθὴ τῶν κοινῶν διαχειρίσις δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἱστορία τῶν καλουμένων συνταγματικῶν πολιτευμάτων, δι' ὧν ἐπιχειρεῖται ὁ συμβιβασμὸς τῶν ἀσυμβιβάστων, τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας πρὸς τὰς μοναρχικὰς ἀρχὰς καὶ τὴν ἀνευθυνον παντοδυναμίαν τῆς ἐκτελεστικῆς ἀρχῆς. Ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ, ἀρκεῖ νὰ θελήσῃ ἡ βασιτεία, καὶ τὸ συνταγμα παραβιάζεται· αἰεὶποτε εἶναι δυνατὴ ἡ εὐρεσις ὀργάνων πρὸς τοῦτο. Ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ 1844, ὅτε τὸ πρῶτον καθιερώθη τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα, μέχρι τῆς σήμερον, δηλ. μέχρι τῆς 14 Ἰουλίου 1879, ἡ ἱστορία τοῦ πολιτευματος ἡμῶν ἐστὶ διηνεκῆς παρβίασις αὐτοῦ, ὅτε μὲν διὰ τῆς βίας, ὅτε δὲ διὰ τοῦ δόλου καὶ τῆς διαφθορᾶς, κατὰ τὸν διάφορον χαρακτῆρα τῶν δι' ὧν ἐκάστοτε ἀσκεῖται ἡ ἐκτελεστικὴ ἀρχή. Ἐπὶ Ὀθωνος πᾶσα ἡ ἐξουσία συνεκεντροῦτο εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως· δι' αἰσχίστων καλπονοθεύσεων ἀνεδείκνυτο βουλευταὶ οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. Σήμερον τὴν παντοδυναμίαν ἔχουσιν οἱ ὑπουργοί, οἵτινες ἔρμαιον παραδίδουσι ταύτην τοῖς τυφλῶς δουλεύουσιν αὐτοῖς, οἵτινες κατέστησαν τιμαριούχοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος, λυμαιομένοι ταύτας καὶ διακρίνοντες πᾶσαν δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Τὰ κόμματα ἐκκαθεύονται καὶ φθίβουσιν οὐχὶ κατὰ τὰς πρεσβεου-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΝΩΝ

μένας ὑπ' αὐτῶν ἀρχάς, ἀλλὰ κατὰ λόγον τῆς ὑπ' αὐτῶν καταλήψεως τῆς ἀρχῆς.

Τὸ καθεστὼς ὑπουργεῖον ἀντεθνικῶς καὶ ἀδεξίως διεξήγαγε τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα. Ἐπεχείρησε πλαστὰς ψευδεστρατείας εἰς κατασχυρὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ ἐξαπάτησιν τοῦ ἔθνους, προὐκάλεσε δὲ αὐτὰ τοῦτο τὴν ἐπέμβασιν τῆς Εὐρώπης εἰς καταστολὴν τοῦ ψεύδους. Ἐπεχείρησεν ἀτάκτους καὶ ληστρικούς ἐπιδρομάς εἰς κατασπατάλησιν τῶν ἰδρώτων τοῦ λαοῦ, ἀπογοήτευσιν τῶν ὑποδουλῶν ἀδελφῶν καὶ κατεξευτέλισεν τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος. Ἐν Βερολίῳ, στρέφον τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τοὺς φυσικοὺς τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐχθροὺς καὶ τουτοῖς πειθόμενον, ἀπεποιεῖτο τὴν προστασίαν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου ἐπεχείρει τὴν ἀνατροπὴν τῆς βίσεως τοῦ εὐρωπαϊκοῦ συνεδρίου, χάριν μόνον τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἰρήνης καὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ συμφέροντος ἐγκρίνοντας νὰ παράσχη ἕκτασιν τινα χώρας τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, αἰτούμενον ἄλλοκότως τὰ ἐκ τῶν προτέρων γνωστὰ ὡς ἀδυνατα καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν ἐπιδιωκομένην ὑπὸ συμπάσης τῆς Εὐρώπης ὁμοθυμῶς εἰρήνην, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν καὶ ὑπονοοῦν οὕτως, ὅτι τῶν ληφθησομένων ἐσκόπει νὰ ποιήσῃ χρῆσιν εἰς ἀνατροπὴν τῶν βίσεων καὶ ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου. Ὁ φατριασμός καὶ ἡ ἀνομία ἐν τῇ ἐσωτερικῇ διοικήσει κατέστησαν ἀφόρητοι. Περὶ στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς συντάξεως οὐδεμία εἰλικρινῆς καὶ ἀληθῆς ἐνέργεια ἐγένετο. Οἱ φόροι καὶ τὰ ἄλλα δημόσια χρήματα κατεσπαταλήθησαν εἰς ἀθεμίτους καὶ παρανόμους ἐισργείας καὶ ἐξωνήσεις συνειδήσεων. Καταπληκτικαί εἰσιν αἱ ἀθέμιτοι καταχρήσεις περὶ τὰ τοῦ δανείου τῶν 60 ἐκατομμυρίων καὶ ἡ ἐμπορία καὶ αἱ συναλλαγαὶ τήκονται ὑπὸ τὸ βᾶρος τῶν εἰς χαρτονομίσματα μεταβληθέντων τραπεζικῶν γραμματίων. Τὸ ὑπουργεῖον συνεκάλεσε τὴν Βουλὴν καὶ πρὶν ἢ αὕτη πράξῃ τι, ἀφοῦ προεκάλεσε ῥητὸν καθ' ἑαυτοῦ κατηγορητήριον καὶ κατηγορήθη ἕνεκα φαυλοτάτης μὲν διεξαγωγῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος, φαυλοτάτης δὲ καθόλου διαχειρίσεως τῶν κοινῶν καὶ καταχρήσεως τῶν δημοσίων χρημάτων, ἐπὶ ῥητῶν καὶ ὀρισμένων καὶ σαφῶν

πράξεων ἐρειδομένου ἐκάστου κεφαλαίου κατηγορίας, ἀντὶ νὰ ἀπολογηθῇ, ἐφυγοδίκησε καὶ διὰ τῆς παρατόλμου καταχρήσεως μιᾶς ἐξουσίας ἐζώντωσε τοὺς κατηγοροὺς.

Τοιαύτη ἐστὶν ἐν συνόψει ἡ ἱστορία τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος παρ' ἡμῖν. Τὰ ἐκάστοτε γινόμενα δυνατὰ νὰ τραπῶσιν εἰς γενικὸς τυπούς τῆς τῶν κοινῶν διαχειρίσεως ὑπὸ τὸ καθεστὼς σύστημα.

Ἄντὶ νὰ εὐχόμεθα γυναικῶδως καὶ ἀτελεσφορήτως νὰ πράξῃ τοῦτο ἢ νὰ μὴ πράξῃ ἡ ἐκτελεστικὴ ἀρχή, προτιμώτερον εἶναι μᾶλλον νὰ εὐχηταί τις νὰ παραδιέλθῃται συνεχέστερον καὶ ἀναίσχυντότερον τὸ πολίτευμα καὶ οἱ νόμοι, ἵνα ἐπισπευσθῇ ἡ κρίσις καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀτελῶς ἐχόντων.

Ἀπέλπιδες λοιπὸν περὶ τοῦ ὅτι δυνατὰ νὰ ὑπάρξῃ ἀγαθὴ τῶν κοινῶν διαχειρίσις ὑπὸ τὸ καθεστὼς συγκεντρωτικὸν σύστημα, ὀφείλομεν μόνον νὰ διαμαρτυρώμεθα ἐκάστοτε κατὰ τῶν κακῶς πρακτομένων, νὰ ἐργαζώμεθα δὲ πάσῃ δυνάμει εἰς ἴδρυσιν ὑγιοῦς πολιτείας, ἀπηλλαγμένης τῶν ἀτελειῶν τοῦ καθεστῶτος. Συντελεστικὸν δὲ εἰς τὸν σκοπὸν νομίζω ν' ἀποφασισθῇ ἡ ὁμόθυμος τοῦ συλλόγου ἐνέργεια κατὰ τὰς μελλούσας βουλευτικὰς ἐκλογὰς εἰς ἀνάδειξιν βουλευτῶν δημοκρατικῶν ἀληθῶς καὶ πῆξιν δημοκρατικοῦ ἐν τῇ Βουλῇ κόμματος· καθόσον οὕτως ἐλπίζω ὅτι δύναται νὰ κατορθωθῇ εἰρηνικὴ ἢ τῶν κακῶς ἐχόντων διόρθωσις, ἀντὶ τῆς διὰ βιαίων ἀνατροπῶν, εἰς ἃς ὠθεῖ τὸ ἔθνος τὸ κρατοῦν σύστημα.

Ἐπὶ τούτοις δὲ ὑποβάλλω τὸ ἐξῆς σχέδιον ψηφίσματος :

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΗΓΑΣ

Πεποιθὼς ὅτι ὑπὸ τὸ καθεστὼς συγκεντρωτικὸν σύστημα δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀγαθὴ τῶν κοινῶν διαχειρίσις.

Ἐχὼν ἐν ὄψει ὅτι τὸ καθεστὼς πολίτευμα ἀπὸ τῆς πᾶσι τῆς ἀποτοῦ καθιερωσεως διηνεκῶς καὶ ἐκ συστήμα-

τος καπηλεύεται, ὅτε μὲν διὰ τῆς βίας, ὅτε δὲ διὰ τοῦ
δόλου καὶ τῆς διαφθορᾶς.

Λαβὼν δὲ ἐν ὄψει καὶ τὸ τελευταῖον ἔτι κακοθε-
στατον κατὰ ἐλευθέρων θεσμῶν τόλμημα τῆς κυβερνή-
σεως, ἥτις, προκαλέσασα ὠρισμένον κατηγορητήριον
καὶ κατηγορηθεῖσα ἕνεκα φαυλοτάτης μὲν διεξαγωγῆς
τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ ζητήματος, φαυλοτάτης δὲ διοι-
κῆσεως ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ καταχρῆσεως χρημάτων,
ἐν ᾧ ἔδει ν' ἀπολογηθῆ, ἀντὶ πάσης ἀπολογίης φυγοδι-
κοῦσα ἀνέγνω Β. Δ. κηρῦσσον λήξιν τῆς ἐκτάκτου
συνόδου χωρὶς μηδὲν νὰ πραχθῆ.

Ἄπελπις ὅτι δύναται νὰ ἐπέλθῃ διόρθωσις τις τῶν
πραγμάτων ἄνευ μεταβολῆς τοῦ καθεστῶτος συστή-
ματος.

Διαμαρτύρεται κατὰ τῆς ἀντεθνικῆς τῶν κοινῶν
διαχειρίσεως.

Ἀποφασίζει ἐν ταῖς μελλούσαις βουλευτικαῖς ἐκλο-
γαῖς νὰ ἐργασθῆ ὁμοθυμῶς ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς βουλευτῶν
ἀληθῶς δημοκρατικῶν.

Διακόπτεται ἡ συνεδρίασις ἐπὶ τινὰ λεπτὰ, ὅπως ἐπέλ-
θει συνεννόησις μεταξύ τῶν ὑποβαλόντων τὰ διάφορα ψη-
φίσματα.

Ἐπαναληφθεῖσης δὲ τῆς συνεδριάσεως ὁ γραμματεὺς ἀ-
ναγινώσκει τὸ ἐξῆς ψήφισμα, ὅπερ γίνεται ἀποδεκτὸν ὑπὸ
τοῦ συλλόγου.

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΗΓΑΣ

Πεποιθὼς, ὅτι ὑπὸ τὸ καθεστῶς σύστημα δὲν δύνα-
ται νὰ ὑπάρξῃ ἀγαθὴ τῶν κοινῶν διαχειρίσις ὑφ' οἷα-
δήποτε πρόσωπα θεωρῶν, ὅτι τὸ καθεστῶς πολίτευμα,
ἀπὸ τῆς πρώτης καθιερώσεως αὐτοῦ, διηνεκῶς καὶ συ-
στηματικῶς καπηλεύεται, ὅτε μὲν διὰ τῆς βίας, ὅτε δὲ
διὰ τοῦ δόλου καὶ τῆς διαφθορᾶς ἀποβλέπων καὶ εἰς

τὸ τελευταῖον ἔτι κατ' ἐλευθέρων θεσμῶν τόλμημα καὶ
τὴν μέχρι τοῦδε διεξαγωγὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς Ἑλ-
λάδος ζητήματος· ἀπελπὶς ὅτι δύναται νὰ ἐπέλθῃ διόρ-
θωσις τῶν πραγμάτων ὡς πρὸς τε τὴν ἐσωτερικὴν διοί-
κησιν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, ἄνευ μεταβολῆς
τοῦ καθεστῶτος συστήματος, διαμαρτύρεται κατὰ τῆς
ἀντεθνικῆς τῶν κοινῶν διαχειρίσεως καὶ τῆς μέχρι
τοῦδε διεξαγωγῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος καὶ ἐγεί-
ρει φωνὴν κατὰ πάσης λύσεως αὐτοῦ ἀπαδούσης πρὸς
τοὺς ἐθνικοὺς πόθους καὶ δεσμευούσης τὴν ἐν τῷ μέλ-
λοντι ἐνέργειαν τοῦ ἔθνους.

Ὁ Πρόεδρος
ΑΛΕΞ. Ι. ΟΛΥΜΠΙΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς
ΑΝΑΣΤ. ΣΤΟΥΠΗΣ.

Ὁ Ῥήγας ἐθεώρησε καθήκον αὐτοῦ νὰ συζητήσῃ τὸ περὶ
διακανονίσεως τῶν ὀρίων ζήτημα, καὶ νὰ ἐκφέρῃ τὴν ἐπ'
αὐτοῦ γνώμην του, χρῆσιν πρὸς τοῦτο ποιούμενος τοῦ δι-
καιώματος, ὅπερ εἰς πάντας τοὺς Ἑλληνας πολίτας ἀνα-
γνωρίζει καὶ αὐτὸ τὸ ἐν ἰσχύϊ Σύνταγμα. Τὰς συζητήσεις
αὐτοῦ ὁ Σύλλογος διεξήγαγε δημοσίᾳ καὶ μετὰ τῆς εἰς ἀ-
ληθῶς ἐλευθέρους ἄνδρας ἐμπρεπούσης παρρησίας. Αἱ θύραι
τῆς Λέσχης, ἐν ἧ ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις, ἦσαν ἀνοικταί,
εἰς οὐδένα δ' ἐκωλύετο ἡ εἴσοδος. Ἡ κυβέρνησις, ἂν ἤθελε νὰ
ἔχῃ γνώσιν ἀκριβῆ τῶν κατὰ τὴν συζήτησιν ἀναπτυχθεισῶν
ἰδεῶν, ἠδύνατο ν' ἀποστείλῃ οἷους δήποτε ἤθελε ὅπως πα-
ρευρεθῶσιν εἰς τὰς συνεδριάσεις. Ἄς ἦναι δὲ βεβαία ὅτι ἡ
παρουσία τῶν φίλων της οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον θὰ ἐκώλυε
τὴν ἐλευθέραν τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου ἐκφρασιν. Ἄλλ' ἡ
κυβέρνησις δὲν ἔπραξεν οὕτως. Ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἐπιτρέπε-
ται αὐτῇ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ταπεινοῦ κύκλου, ἐν ᾧ ἐσυνείθισε
νὰ ζῆται τὸ πῶς, ἀντὶ ν' ἀποστείλῃ παρρησίᾳ τοὺς φί-

3 ΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΤΟΥ ΚΕΙ
ΙΑΚΟΒΑΤΕΙΟΝ
ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ
ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΗΓΙΟΛΑΥΣ

ν' ἀγνοῆ τὰ ἐν αὐταῖς λεχθέντα, ἀπέστειλε μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας τὰ ἀστυνομικὰ αὐτῆς ὄργανα, ὅπως ἀνακρί- κρῖνωσι τοὺς ὑπρέτας τῆς Λέσχης καὶ μάθωσι παρ' αὐτῶν τὰ γενόμενα, εἰς τοιοῦτον βχθμὸν ἐξευτελισθεῖσα, ὥστε νὰ ζητῆ νὰ διαφθεῖρη καὶ μεταβάλλῃ εἰς κατασιόπους ἀνδρας ζῶντας τιμίως ἐκ τοῦ κόπου αὐτῶν καὶ τῆς ἐργασίας. Πλὴν τούτου, ἔτεροι ἀστυνομικοὶ πράκτορες ἐπορεύθησαν παρὰ τινι τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου καὶ ἐζήτησαν πονηρῶς ν' ἀνα- κρῖνωσιν αὐτόν. Ἦκουσαν ὁμως παρ' αὐτοῦ ὅ,τι ἔπρεπε ν' ἀ- κούσωσιν.

Ἀπέναντι τῆς τοιαύτης διαγωγῆς τῆς κυβερνήσεως, — δια- γωγῆς, ἀποδεικνυούσης ἕξεις ἥκιστα συμβιβαστομένης πρὸς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ζῶμεν, ὁ Σύλλογος ἀπεφάσισε τὴν ἐκ- τύπωσιν τῶν πρακτικῶν τῶν συνεδριάσεων ἐκείνων, ὅπως διδάξῃ τὴν κυβέρνησιν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ὀφείλει νὰ σέβηται περισσότερο — ἀνὸςχί τὴν ἰδικὴν τῆς ἀξιοπρέπειαν — τοῦ- λάχιστον τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν πολιτῶν. . . . Ἡ ἐκτύπω- σις ὁμως ἐβράδυνεν ἐνεκα τῆς αἰφνιδίας ἀναχωρήσεως τοῦ εἰδικοῦ γραμματέως κ. Ἀλεξ. Μαλασπίνα, ὅστις ἐκράτει τὰς σημειώσεις τῶν πρακτικῶν.

Δημοσιεύων αὐτὰ σήμερον ὁ Σύλλογος, καὶ ἐξηγῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποφάσεώς του ταύτης, εὐελπιστεῖ ὅτι ἡ δημο- σία γνώμη, θὰ ἐπιληφθῇ σπουδαίως ζητήματος, οὗ τινος ἡ διεξαγωγή, ἀν δὲν γίνῃ σύμφωνος πρὸς τὰς ἐθνικὰς ἀνάγ- κας καὶ ἀξιώσεις, δύναται νὰ ἐπιδράσῃ μεγάλως ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, οὐ μόνον τοῦ μέρους ἐκείνου τῶν ἑλληνικῶν ἐ- παρχιῶν, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος τοῦ ἑλληνισμοῦ — καὶ δὲν θὰ ἀφήσῃ τὴν λύσιν αὐτοῦ εἰς τὴν πρωτοβουλίαν ἀνδρῶν, οἴ- τινες, ὡς τοῦλάχιστον ἄχρι τοῦδε ἔδειξαν, οὔτε τὴν σημα- σίαν αὐτοῦ ἐνοοῦσιν, οὔτε τὴν ἀπαιτουμένην ἠθικὴν δύνα- μιν ἔχουσιν, ὅπως ἀντιμετωπίσωσι τὰς ἐνδεχομένους περι- στάσεις.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
 ΑΝΑΚΟΛΑ ΚΕΝΤΡΗ ΒΕΛΟΝΕΡΗ ΠΟΛΙΤΕΥΣΕΩΣ ΜΕΟΥΡΙΟΥ
 ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
 ΑΛ. 5249.0013